

V l á d n í n á v r h

ZÁKON

ze dne2020,

kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o soudech a soudcích

Čl. I

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 228/2002 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 349/2002 Sb., zákona č. 192/2003 Sb., zákona č. 441/2003 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 349/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 221/2006 Sb., zákona č. 233/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 397/2006 Sb., zákona č. 184/2008 Sb., zákona č. 314/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 217/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 294/2010 Sb., zákona č. 215/2011 Sb., zákona č. 142/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 185/2014 Sb., zákona č. 15/2015 Sb., zákona č. 14/2017, zákona č. 90/2017 Sb., zákona č. 296/2017 Sb., zákona č. 31/2019 Sb., zákona č. 111/2019 Sb. a zákona č. .../2019 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 2, § 30 odst. 3 a v § 34 odst. 3 se slovo „čekatelé“ nahrazuje slovem „kandidáti“.
2. V § 16 odst. 3 větě první se slova „v oblasti práva“ nahrazují slovy „Právo a právní věda v oblasti vzdělávání Právo nebo v obsahově odpovídajícím studijním programu“.
3. V § 36a odst. 3 větě první se slova „v oblasti práva“ nahrazují slovy „Právo a právní věda v oblasti vzdělávání Právo nebo v obsahově odpovídajícím studijním programu“.
4. V § 40 odst. 1 se část věty za středníkem nahrazuje slovy „každý soudce se zařadí alespoň do jednoho soudního oddělení“.

5. V § 42d odst. 1 se za slovo „Ministerstvo“ vkládají slova „spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“)“.
6. V § 42e se za slova „přidělí se“ vkládají slova „přerozdělené insolvenční věci nebo některé z těchto věcí“, slova „přerozdělené insolvenční věci nebo některé z těchto věcí“ se nahrazují slovy „nebo po skončení dočasného přidělení“ a slova „původně přiděleny“ se nahrazují slovy „přiděleny před přerozdělením“.
7. V § 43 odst. 1 se slovo „čekatele“ nahrazuje slovem „kandidáty“ a slova „přípravné služby“ se nahrazují slovy „odborné přípravy“.
8. V § 43 odst. 2 se slovo „čekatele“ nahrazuje slovem „kandidáta“.
9. V § 44 se slovo „čekateli“ nahrazuje slovem „kandidátovi“.
10. V § 60 odst. 3 se slova „v oblasti práva“ nahrazují slovy „Právo a právní věda v oblasti vzdělávání Právo nebo v obsahově odpovídajícím studijním programu“, za slovem „republice“ se slovo „a“ nahrazuje čárkou a na konci textu odstavce se doplňují slova „a úspěšné absolvování výběrového řízení na funkci soudce“.
11. V § 83 odst. 1 se slova „justičních a“ nahrazují slovy „justičních kandidátů“.
12. V § 83 odst. 2 se za slovo „exekutorů,“ vkládají slova „insolvenčních správců,“.
13. V § 85 se za slovo „majetku“ vkládají slova „včetně členství v orgánech bytových družstev, společenství vlastníků jednotek a jiných právnických osob, jejichž hlavní předmět činnosti je zaměřen na uspokojování bytových potřeb svých členů,“, za slovem „publicistické“ se slovo „a“ nahrazuje čárkou, za slovo „umělecké“ se vkládají slova „, aktivního sportovce“ a za slova „vlády a v“ se vkládá slovo „poradních“.
14. V § 85 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňují se odstavce 2 a 3, které znějí:
- „(2) Soudce nesmí ode dne jmenování do funkce až do zániku funkce soudce zastávat funkci ve statutárním, řídicím a kontrolním orgánu podnikající právnické osoby a nesmí být svěřenským správcem nebo další osobou určenou k dohledu nad správou svěřenského fondu, jehož účelem je provozování obchodního závodu.
- (3) Výkon funkce soudce je neslučitelný s členstvím v politické straně nebo v politickém hnutí.“.
15. Za § 85 se vkládá nový § 85a, který zní:

„§ 85a

(1) Soudce je povinen učinit nejpozději do 30. června následujícího kalendářního roku oznámení o své výdělečné činnosti podle § 85 odst. 1 za předchozí kalendářní rok, a to s výjimkou správy vlastního majetku. Oznámení o výdělečné činnosti je podáváno předsedovi

příslušného soudu. Soudce v oznámení uvede informace týkající se předmětu a způsobu vykonávané činnosti, subjektu, pro který byla tato činnost vykonávána, místa výkonu činnosti a časového rozsahu této činnosti.

(2) Oznámení soudce nepodává v případě, že nevykonává výdělečnou činnost podle § 85 odst. 1 nebo pokud výše celkového hrubého ročního příjmu z této činnosti nepřesáhne 20 % jeho ročního platu soudce za předchozí kalendářní rok podle odstavce 1.“.

16. V § 88 odst. 5 se za slovo „dne“ vkládá slovo „kalendářního“ a za slovo „dni“ vkládá slovo „nabytí“.

17. V § 94 písm. b) se slovo „zjištěno“ nahrazuje slovem „rozhodnuto“.

18. § 105a zní:

„§ 105a

(1) Předsedu soudu nelze opakovaně jmenovat do funkce předsedy téhož soudu. Předsedu vrchního a krajského soudu lze opakovaně jmenovat do funkce předsedy jiného soudu téhož stupně až po uplynutí 5 let ode dne zániku funkce předsedy.

(2) Místopředsedu soudu nelze jmenovat opakovaně do funkce místopředsedy téhož soudu dvě po sobě jdoucí funkční období.“.

19. Za § 105a se vkládají nové § 105b až 105e, které znějí:

„§ 105b

(1) Předsedou a místopředsedou soudu může být jmenován soudce, který svými odbornými znalostmi, profesními zkušenostmi a morálními vlastnostmi dává záruky řádného výkonu funkce.

(2) Předpokladem pro jmenování předsedou a místopředsedou soudu je výkon funkce soudce nejméně po dobu 5 let.

(3) Předseda a místopředseda vrchního, krajského a okresního soudu absolvuje odborný vzdělávací program Justiční akademie zaměřený na oblast řízení soudu, a to nejpozději do 2 let ode dne jmenování do funkce předsedy nebo místopředsedy.

§ 105c

(1) Návrh na jmenování do funkce předsedy vrchního a krajského soudu podává ministr spravedlnosti podle výsledku jím vyhlášeného výběrového řízení.

(2) Návrh na jmenování do funkce předsedy okresního soudu podává předseda krajského soudu podle výsledku jím vyhlášeného výběrového řízení.

(3) Návrh na jmenování místopředsedy musí být odůvodněný.

§ 105d

(1) Ve výběrovém řízení se posuzují předpoklady pro výkon funkce předsedy soudu, záměry uchazeče spojené s výkonem funkce, cíle, kterých chce ve funkci dosáhnout, a konkrétní opatření, která navrhuje k jejich dosažení.

(2) Ve výběrovém řízení se zhodnotí také dosavadní rozhodovací činnost soudce, komunikační a organizační dovednosti a přihlédně se ke stážím u soudů vyššího stupně a k případným proběhlým kárným řízením.

(3) Pro účely výběrového řízení vypracuje

- a) předseda soudu nebo jím pověřený místopředseda hodnocení soudce a roční statistický výkaz jeho činnosti,
- b) soudcovská rada soudu, ke kterému je uchazeč přidělen, stanovisko a
- c) soudcovská rada soudu, u kterého je funkce obsazována, stanovisko.

(4) Postup při vyhlašování výběrového řízení, náležitosti přihlášky a postup při podávání přihlášky, postup při zajišťování stanovisek, výkazu a hodnocení činnosti soudce a jejich náležitosti stanoví ministerstvo vyhláškou.

§ 105e

(1) Komise pro výběrové řízení na funkci předsedy má 5 členů.

(2) Členy komise pro výběrové řízení na funkci předsedy vrchního a krajského soudu jsou náměstek ministra spravedlnosti pro řízení sekce, odborník pro oblast organizace práce soudů, státní správy soudů a ekonomiky, předseda nebo jím pověřený místopředseda krajského nebo vrchního soudu, u kterého je funkce předsedy obsazována, předseda nebo jím pověřený místopředseda krajského nebo vrchního soudu, u kterého není funkce předsedy obsazována, a předseda nebo jím pověřený místopředseda Nejvyššího soudu.

(3) Členy komise pro výběrové řízení na funkci předsedy okresního soudu jsou náměstek ministra spravedlnosti pro řízení sekce, odborník pro oblast organizace práce soudů, státní správy soudů a ekonomiky, místopředseda krajského soudu, předseda nebo jím pověřený místopředseda okresního soudu, u kterého je funkce předsedy obsazována, a předseda nebo jím pověřený místopředseda jiného okresního soudu.

(4) Ve výběrovém řízení na funkci předsedy krajského a okresního soudu je předseda soudu, u kterého není funkce obsazována, určován losem.

(5) Formu, obsah, pravidla a způsob vyrozumění o výsledku výběrového řízení stanoví ministerstvo vyhláškou.“.

20. V § 108 odst. 2 se doplňuje věta „Funkce místopředsedy soudu zaniká rovněž spolu se zánikem funkce předsedy téhož soudu.“.

21. V části první hlavě II díl 5 včetně nadpisů zní:

Justiční kandidáti a výběrové řízení na funkci soudce

Odborná justiční zkouška

§ 109

(1) Odborná justiční zkouška se skládá před zkušební komisí jmenovanou ministrem spravedlnosti. Zkušební komise má 5 členů a skládá se ze soudců, zaměstnanců ministerstva a případně dalších odborníků právní teorie a praxe. Soudci mají ve zkušební komisi většinu.

(2) Seznam osob, ze kterých ministr spravedlnosti jmenuje členy zkušební komise, zveřejní ministerstvo na svých internetových stránkách.

(3) Odborná justiční zkouška se skládá z písemné a ústní části. Je zaměřena především na odvětví práva, která soudy aplikují při výkonu své působnosti, a na právní předpisy, které se vztahují k organizaci soudů a k postavení a povinnostem soudců.

(4) Postup a způsob oznamování termínu odborné justiční zkoušky, náležitosti a způsob podávání přihlášky, formu, obsah, pravidla a způsob vyrozumění o výsledku odborné justiční zkoušky stanoví ministerstvo vyhláškou.

§ 110

(1) Ministerstvo umožní asistentovi soudce vykonat odbornou justiční zkoušku, a to nejpozději do 6 měsíců ode dne doručení žádosti.

(2) Podmínkou podání žádosti je výkon právní praxe po dobu 3 let, z toho nejméně po dobu 1 roku výkon funkce asistenta soudce.

(3) Do doby právní praxe se započítává doba výkonu funkce asistenta soudce, asistenta státního zástupce, právního čekatele, soudce Ústavního soudu, praxe advokátního koncipienta, notářského kandidáta, notářského koncipienta, exekutorského kandidáta, exekutorského koncipienta, vyššího soudního úředníka, činnost zaměstnance ministerstva, který získal vysokoškolské vzdělání řádným ukončením studia v rámci magisterského studijního programu Právo a právní věda v oblasti vzdělávání Právo nebo v obsahově odpovídajícím studijním programu na vysoké škole v České republice a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů, a asistenta Veřejného ochránce práv. Ministerstvo výjimečně může na žádost započítat do doby právní praxe dobu jiné právnícké činnosti, a to nejdéle v rozsahu 2 let, jestliže asistent získal při výkonu právní praxe zkušenosti potřebné pro výkon funkce soudce.

(4) Ten, kdo při odborné justiční zkoušce neuspěl, může požádat o její opakování nejdříve po uplynutí 3 měsíců ode dne konání odborné justiční zkoušky. Ministerstvo umožní opakování odborné justiční zkoušky do 6 měsíců ode dne doručení žádosti. Požádat o opakování odborné justiční zkoušky lze nejpozději do 2 let ode dne konání odborné justiční zkoušky. Ten, kdo neuspěl ani při opakované odborné justiční zkoušce nebo nepožádal o

opakování odborné justiční zkoušky do 2 let ode dne konání odborné justiční zkoušky, může podat novou žádost o vykonání odborné justiční zkoušky po uplynutí 3 let ode dne konání opakované odborné justiční zkoušky nebo po uplynutí 5 let ode dne konání neúspěšné odborné justiční zkoušky, nepožádal-li o její opakování.

§ 111

(1) Ministerstvo umožní vykonat odbornou justiční zkoušku vyššímu soudnímu úředníkovi, který získal vysokoškolské vzdělání řádným ukončením studia v magisterském studijním programu Právo a právní věda v oblasti vzdělávání Právo nebo v obsahově odpovídajícím studijním programu na vysoké škole v České republice, a soudci Ústavního soudu; § 110 se použije obdobně.

(2) Ministerstvo umožní vykonat odbornou justiční zkoušku občanovi, který získal vysokoškolské vzdělání řádným ukončením studia v magisterském studijním programu Právo a právní věda v oblasti vzdělávání Právo nebo v obsahově odpovídajícím studijním programu na vysoké škole v České republice, je státním zaměstnancem ve služebním poměru v oboru služby legislativa a právní činnost, je zařazen ve 13. a vyšší platové třídě, vykonává právní praxi v tomto oboru služby a služebním zařazení minimálně 5 let, v posledním služebním hodnocení dosáhl vynikajících výsledků a zaplatil poplatek za konání odborné justiční zkoušky.

(3) Poplatníkem poplatku za konání odborné justiční zkoušky je státní zaměstnanec, který žádá o její konání. Předmětem poplatku je konání odborné justiční zkoušky státním zaměstnancem. Výše poplatku činí 5000 Kč. Poplatek je splatný při podání žádosti. Správcem poplatku je ministerstvo a poplatek je příjmem státního rozpočtu.

Justiční kandidát

§ 112

(1) Výběrové řízení na pozici justičního kandidáta vyhlašuje předseda krajského soudu se souhlasem ministerstva. Výběrové řízení se skládá z písemné a ústní části a z psychologického vyšetření.

(2) Psychologické vyšetření provádí Justiční akademie. Psychologické vyšetření slouží k ověření osobnostních předpokladů pro výkon funkce soudce.

(3) Výběrová komise má 5 členů a skládá se ze soudců a zaměstnanců ministerstva. Soudci mají ve výběrové komisi většinu.

(4) Seznam soudců a zaměstnanců ministerstva, ze kterých předseda krajského soudu jmenuje členy komise, zveřejní předseda soudu na internetových stránkách soudu.

(5) Postup a způsob oznamování termínu výběrového řízení, náležitosti a způsob podávání přihlášky, formu, obsah, pravidla a způsob vyrozumění o výsledku výběrového řízení stanoví ministerstvo vyhláškou.

§ 113

(1) Justičním kandidátem se může stát jen ten, kdo uspěje ve výběrovém řízení, složí do rukou předsedy krajského soudu slib a splní předpoklady pro výkon funkce soudce s výjimkou věku a výběrového řízení na funkci soudce.

(2) Slib justičního kandidáta zní: „Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že se budu svědomitě připravovat na výkon funkce soudce a že si osvojím zásady soudcovské etiky.

§ 114

(1) Odborná příprava justičního kandidáta trvá 1 rok. Odborná příprava se vykonává v pracovním poměru založeném pracovní smlouvou. Za stát pracovní smlouvu s justičním kandidátem uzavírá a v pracovněprávních vztazích s justičním kandidátem jedná krajský soud. Nestanoví-li tento zákon jinak, řídí se pracovní poměr justičního kandidáta zákoníkem práce.

(2) Pracovní poměr se sjedná na dobu určitou v trvání 14 měsíců. Nedosáhne-li doba odborné přípravy v době trvání pracovního poměru délky 1 roku, lze se souhlasem justičního kandidáta pracovní poměr prodloužit o dobu potřebnou k dosažení této délky odborné přípravy, nejdéle však o 6 měsíců. Pracovní poměr s justičním kandidátem se prodlouží o potřebnou dobu, jestliže nedosáhl doby odborné přípravy v trvání 1 roku pro nepřítomnost v práci z důvodu těhotenství nebo péče o nezletilé dítě po dobu mateřské nebo rodičovské dovolené.

(3) Justiční kandidát je povinen i po skončení pracovního poměru zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem své činnosti, ve stejném rozsahu jako soudce. Zprostit této povinnosti ho může ze závažných důvodů předseda krajského soudu.

(4) Do doby odborné přípravy justičního kandidáta se v případě omluvené nepřítomnosti nebo z důvodu překážek v práci na jeho straně započítává nejvýše 70 pracovních dnů.

(5) Pracovní poměr justičního kandidáta, který uspěl ve výběrovém řízení na funkci soudce, může být s jeho souhlasem změněn na pracovní poměr na dobu neurčitou.

§ 115

(1) Justiční kandidát vykonává svoji činnost v souladu se zákonem a s pokyny, které mu udělí předseda senátu nebo samosoudce, u kterého justiční kandidát vykonává odbornou přípravu. Justiční kandidát je oprávněn podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem pro vyšší soudní úředníky; na jeho postavení se přiměřeně použijí ustanovení tohoto zvláštního právního předpisu upravující postavení vyšších soudních úředníků.

(2) V závěru odborné přípravy vyhotoví předseda krajského soudu hodnocení justičního kandidáta. Podkladem pro hodnocení justičního kandidáta je stanovisko předsedy senátu nebo samosoudce, u kterého justiční kandidát vykonával odbornou justiční přípravu.

(3) Obsahovou náplň odborné přípravy, způsob a postup při hodnocení justičního kandidáta stanoví ministerstvo vyhláškou.

Výběrové řízení na funkci soudce

§ 116

(1) Výběrové řízení na funkci soudce vyhláší ministr spravedlnosti. Výběrové řízení se skládá z písemné a ústní části. V případě, že u uchazeče nebylo provedeno psychologické vyšetření ve výběrovém řízení na funkci justičního kandidáta, je součástí výběrového řízení také psychologické vyšetření.

(2) Psychologické vyšetření provádí Justiční akademie. Psychologické vyšetření slouží k ověření osobnostních předpokladů pro výkon funkce soudce.

(3) Výběrová komise má 5 členů a skládá se ze soudců a odborníků z řad zaměstnanců ministerstva nebo orgánů a osob spadajících do okruhu působnosti ministerstva podle zvláštního zákona. Soudci mají ve výběrové komisi většinu. Seznam soudců a dalších odborníků, ze kterých ministr spravedlnosti jmenuje členy výběrové komise, zveřejní ministerstvo na svých internetových stránkách.

§ 117

(1) Předpokladem pro přihlášení do výběrového řízení je ukončení odborné přípravy justičního kandidáta v posledních 5 letech předcházejících okamžiku podání přihlášky do výběrového řízení. Tato doba se prodlužuje o dobu těhotenství nebo péče o nezletilé dítě po dobu mateřské nebo rodičovské dovolené.

(2) Stejně účinky jako odborná příprava justičního kandidáta má

a) výkon funkce státního zástupce po dobu 5 let, praxe advokáta, notáře, soudního exekutora a soudce Ústavního soudu po dobu 10 let,

b) výkon právní praxe nebo vědecké, případně pedagogické činnosti po dobu 10 let a získání titulu docent nebo profesor na vysoké škole v České republice v právním odvětví souvisejícím s rozhodovací činností soudů, nebo

c) výkon právní praxe ve služebním poměru v oboru legislativa a právní činnost ve 13. a vyšší platové třídě po dobu 15 let; do této praxe se započítává rovněž výkon právní praxe ve státní správě před 1. červencem 2015 ve 13. a vyšší platové třídě s náplní práce, která odpovídá stávajícímu oboru služby legislativa a právní činnost.

(3) Postup a způsob oznamování termínu výběrového řízení, náležitosti a způsob podávání přihlášky, formu, obsah, pravidla a způsob vyrozumění o výsledku výběrového řízení stanoví ministerstvo vyhláškou.

§ 117a

Výběr soudců na funkci soudců nejvyšších soudů

(1) Předseda Nejvyššího soudu a předseda Nejvyššího správního soudu zveřejní na internetových stránkách příslušného soudu po projednání se shromážděním všech soudců pravidla pro výběr kandidátů na funkci soudce Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu. Tato pravidla stanoví postup při výběru kandidátů a způsob hodnocení kandidátů.

(2) Pravidla podle odstavce 1 mohou stanovit v návaznosti na předpoklady pro ustanovení soudcem, pro přihlášení do výběrového řízení na funkci soudce, pro přidělení nebo přeložení k příslušnému soudu a provedení psychologického vyšetření podle § 116 odst. 2 další požadavky, které musí splňovat kandidát na funkci soudce Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu.“.

22. V § 123 odst. 1 písmeno f) zní:

„f) řídí a organizuje odbornou přípravu justičních kandidátů, zejména stanoví pro každý krajský soud počty justičních kandidátů,“.

23. V § 123 odst. 1 písm. g) se slova „(§ 114 až 117)“ zrušují.

24. V § 123 odst. 1 se písmeno l) včetně poznámky pod čarou č. 8 zrušuje.

Dosavadní písmena m) až o) se označují jako písmena l) až n).

25. V § 126 odst. 1 se na konci textu písmene e) doplňují slova „a zajišťuje pravidelné vzdělávání asistentů soudců“.

26. V § 126 odst. 1 písm. f) se slova „s přihlédnutím k vyjádření Justiční akademie“ zrušují a slovo „čekatelů“ se nahrazuje slovem „kandidátů“.

27. V § 126 odst. 1 písm. g) se slova „přípravnou službu justičních čekatelů“ nahrazují slovy „odbornou přípravu justičních kandidátů“.

28. V § 126 odst. 1 se písmeno k) zrušuje.

Dosavadní písmena l) až o) se označují jako písmena k) až n).

29. V § 127 odst. 1 písm. b) se slova „přípravnou službu justičních čekatelů“ nahrazují slovy „odbornou přípravu justičních kandidátů“.

30. V § 129 odst. 2 větě první se slova „justičních a“ nahrazují slovy „justičních kandidátů,“, za slova „právních čekatelů,“ se vkládají slova „asistentů soudců“ a za větu první

se vkládá věta „Justiční akademie může dále zabezpečovat vzdělávací akce pro osoby, které spolupracují s justicí, zejména policejní orgány a orgány sociálně-právní ochrany dětí.“.

31. V § 130 odst. 2 větě první se slovo „čekatelů“ nahrazuje slovem „kandidátů“ a ve větě druhé se slova „učitelů právnických fakult vysokých škol“ nahrazují slovy „akademických pracovníků“.

32. V § 132 písm. a) se za slovo „justiční“ vkládá slovo „kandidáty“, slovo „nebo“ se nahrazuje slovem „kandidáta“, a na konci textu písmene se doplňují slova „nebo soudce“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Přihlášky k odborné justiční zkoušce, které ministerstvo obdrží přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzují podle zákona č. 6/2002 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. Ten, kdo při odborné justiční zkoušce neuspěl přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, může o její opakování požádat nejpozději do 2 let po nabytí účinnosti tohoto zákona.
3. Justiční čekatelé přijatí do přípravné služby podle zákona č. 6/2002 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dokončí přípravnou službu podle zákona č. 6/2002 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.
4. Pro účely výběrového řízení na funkci soudce se za odbornou přípravu justičního kandidáta považuje přípravná služba justičního čekatele podle zákona č. 6/2002 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a doba výkonu funkce asistenta soudce, pokud asistent soudce vykonal úspěšně odbornou justiční zkoušku přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a v posledních 5 letech předcházejících dni nabytí účinnosti tohoto zákona vykonával funkci asistenta soudce alespoň 1 rok. Předpoklady pro přihlášení do výběrového řízení podle § 117 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se použijí i na přípravnou službu.
5. Pravidla pro zánik funkce místopředsedy soudu se v případě místopředsedů soudů jmenovaných do funkce přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona řídí zákonem č. 6/2002 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna trestního řádu

Čl. III

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 321/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 90/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 135/2008 Sb., zákona č. 177/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 457/2008 Sb., zákona č. 480/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 52/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 272/2009 Sb., zákona č. 306/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 163/2010 Sb., zákona č. 197/2010 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 219/2010 Sb., zákona č. 150/2011 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 207/2011 Sb., zákona č. 330/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 459/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 43/2012 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 273/2012 Sb., zákona č. 390/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 141/2014 Sb., zákona č. 77/2015 Sb., zákona č. 86/2015 Sb., zákona č. 150/2016 Sb., zákona č. 163/2016 Sb., zákona č. 243/2016 Sb., zákona č. 264/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 301/2016 Sb., zákona č. 455/2016 Sb., zákona č. 55/2017 Sb., zákona č. 56/2017 Sb., zákona č. 57/2017 Sb., zákona č. 58/2017 Sb., zákona č. 59/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 204/2017 Sb., zákona č. 178/2018 Sb., zákona č. 287/2018 Sb., zákona č. 111/2019 Sb., zákona č. 203/2019 Sb. a zákona č. .../.... Sb., se mění takto:

1. V § 2 odst. 9 se slova „nebo samosoudce rozhodují sami“ nahrazují slovy „rozhoduje sám“.
2. § 14 včetně nadpisu zní:

„§ 14

Obsazení soudu

- (1) Řízení v prvním stupni koná u okresního a krajského soudu senát, jde-li o řízení o
- a) zvláště závažných zločinech, s výjimkou zvláště závažných zločinů uvedených v části druhé hlavách V a VI trestního zákoníku, a
 - b) trestném činu vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 142 trestního zákoníku, ublížení na zdraví podle § 146 odst. 3 trestního zákoníku a ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 3, 4 nebo 5 trestního zákoníku.
- (2) V jiných případech než uvedených v odstavci 1 koná řízení v prvním stupni u okresního a krajského soudu samosoudce.
- (3) Pokud by mohl být uložen souhrnný trest nebo společný trest a dřívější trest byl uložen v řízení před senátem, rozhoduje soud v senátu, byť by jinak byl příslušný k rozhodnutí samosoudce; to neplatí, pokud je rozhodováno trestním příkazem.“.
3. V § 159 odst. 1 písm. a) se slova „věc patřící do příslušnosti samosoudce, v níž“ nahrazují slovy „trestný čin patřící do příslušnosti okresního soudu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, a o němž“.
 4. V § 167 odst. 1 písm. a) se slova „věc patřící do příslušnosti samosoudce“ nahrazují slovy „trestný čin patřící do příslušnosti okresního soudu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let“.
 5. V § 314a se odstavce 1 a 2 zrušují.
- Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 1 a 2.
6. V § 314e odst. 1 se slova „Samosoudce může“ nahrazují slovy „V řízení o přečinu může samosoudce“.
 7. V § 314e odst. 6 písmeno c) zní:
„c) uložit souhrnný a společný trest (§ 43 a 45 trestního zákoníku) a upustit od uložení souhrnného trestu (§ 44 trestního zákoníku), a to i když byl předchozí trest uložen rozsudkem.“.
 8. V § 314e odst. 7 se na konci písmene b) čárka nahrazuje tečkou a písmeno c) se zrušuje.

Čl. IV

Přechodné ustanovení

Pokud řízení před soudem zahájené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona konal senát, toto řízení dokončí.

ČÁST TŘETÍ

Změna občanského soudního řádu

Čl. V

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005 Sb., zákona č. 170/2005 Sb., zákona č. 205/2005 Sb., zákona č. 216/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 133/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 135/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 216/2006 Sb., zákona č. 233/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 308/2006 Sb., zákona č. 315/2006 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 104/2008 Sb., zákona č. 123/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 259/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 295/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 198/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona

č. 286/2009 Sb., zákona č. 420/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 48/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 409/2010 Sb., zákona č. 69/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 80/2011 Sb., zákona č. 139/2011 Sb., zákona č. 186/2011 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 218/2011 Sb., zákona č. 355/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 147/2012 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 202/2012 Sb., zákona č. 334/2012 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 369/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 404/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., zákona č. 293/2013 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 87/2015 Sb., zákona č. 139/2015 Sb., zákona č. 164/2015 Sb., zákona č. 205/2015 Sb., zákona č. 375/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 258/2017 Sb., zákona č. 291/2017 Sb., zákona č. 296/2017 Sb., zákona č. 365/2017 Sb., zákona č. 287/2018 Sb., zákona č. 307/2018 Sb., zákona č. 111/2019 Sb. a zákona č. .../... Sb., se mění takto:

1. V § 374 odst. 1 písm. a) se slovo „čekatelé“ nahrazuje slovem „kandidáti“.
2. V § 374 odst. 2 se slovo „čekatelům“ nahrazuje slovem „kandidátům“.
3. V § 374 odst. 3 se slovo „čekatel“ nahrazuje slovem „kandidát“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona, kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky

Čl. VI

V § 1 odst. 4 zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění zákona č. 147/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 312/2002 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 24/2017 Sb. a zákona č. 205/2017 Sb., se za slova „justičního čekatele,“ vkládají slova „justičního kandidáta,“.

ČÁST PÁTÁ

Změna notářského řádu

Čl. VII

V § 7 odst. 2 větě druhé zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 344/2005 Sb., zákona č. 308/2006 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 258/2017 Sb. a zákona č. 7/2019 Sb., se za slova „justičního čekatele“, vkládají slova „justičního kandidáta“.

ČÁST ŠESTÁ

Změna zákona o státním zastupitelství

Čl. VIII

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění zákona č. 261/1994 Sb., zákona č. 201/1997 Sb., zákona č. 169/1999 Sb., zákona č. 11/2001 Sb., zákona č. 14/2002 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 310/2002 Sb., zákona č. 192/2003 Sb., zákona č. 630/2004 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 314/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 286/2009 Sb., zákona č. 303/2011 Sb., zákona č. 459/2011 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 293/2013 Sb., zákona č. 64/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 325/2017 Sb., zákona č. 111/2019 Sb. a zákona č. .../2019 Sb., se mění takto:

1. V § 24 odst. 5 se slova „a justičních“ zrušují a za slovo „čekatelů“ se vkládají slova „, justičních kandidátů“.
2. V § 33 odst. 2 větě první se slova „a justičního čekatele“ nahrazují slovy „, justičního čekatele, justičního kandidáta“.

ČÁST SEDMÁ

Změna zákona o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu

Čl. IX

V § 31 odst. 1 zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění zákona č. 138/1996 Sb., zákona č. 155/2000 Sb. a zákona č. 626/2004 Sb., se na konci textu písmene a) doplňují slova „a justičního kandidáta“.

ČÁST OSMÁ

Změna exekučního řádu

Čl. X

V § 9 odst. 2 větě druhé zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 360/2003 Sb., zákona č. 183/2009 Sb., zákona č. 286/2009 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb. a zákona č. 164/2015 Sb., se za slova „justičního čekatele,“ vkládají slova „justičního kandidáta,“.

ČÁST DEVÁTÁ

Změna soudního řádu správního

Čl. XI

V § 121 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, se slova „přípravné služby a“ zrušují a na konci textu odstavce se doplňují slova „a odborné přípravy“.

ČÁST DESÁTÁ

Změna zákona o státní službě

Čl. XII

V § 33 odst. 1 písm. a) zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 302/2016 Sb., zákona č. 319/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 111/2019 Sb. a zákona č. 178/2019 Sb., se za slova „justičního čekatele,“ vkládají slova „justičního kandidáta“.

ČÁST JEDENÁCTÁ

ÚČINNOST

Čl. XIII

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2021.

Důvodová zpráva

I. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

V současné době je právní úprava týkající se výběru soudců, soudních funkcionářů, vedlejší činnosti soudců a přísedících upravena především zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů a k němu se vztahujícími vyhláškami, především pak ve vyhlášce č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

Shora uvedená současná právní úprava je v posledních letech své existence velice kritizována za mnohé nedokonalosti, svou zastaralost a jiné nedostatky, a to jak ze strany veřejnosti, tak i ze strany zástupců justice samotné, jakož i ze strany mezinárodních organizací [zejména lze zmínit doporučení z hodnocení Skupiny států proti korupci (GRECO)]. Poptávka po stanovení jasných principů pro mechanismus výběru soudců a soudních funkcionářů v zákoně, rozšíření pravidel pro vedlejší činnost soudců a omezení laického prvku v soudních řízeních způsobila nutnost revize stávající právní úpravy.

Výběr soudců

Zákon o soudech a soudcích v oblasti výběru soudců upravuje základní požadavky, které musí každý uchazeč, pokud se chce stát soudcem, splnit (kromě kritérií uvedených v Ústavě ČR také věkovou hranici 30 let, povinnost záruky řádného výkonu funkce, anebo úspěšné absolvování odborné justiční zkoušky).

V okamžiku, kdy uchazeč splní všechny zákonem stanovené podmínky, jmenuje jej prezident republiky soudcem a je následně ministrem spravedlnosti přidělen ke konkrétnímu soudu.

Zákon o soudech a soudcích sice zakotvil v hlavě II dílu 5 institut justičních čekatelů, a to jako primární zdroj nových soudců, když v ustanovení § 109 odst. 1 zákona o soudech a soudcích stanovil, že účelem přípravné služby justičních čekatelů je odborně justičního čkatele připravit pro výkon funkce soudce, avšak nejedná se o zdroj jediný a v posledních letech ani převažující.

Zákon o soudech a soudcích ovšem nepředpokládá, že by noví soudci měli být jmenováni výlučně z řad justičních čekatelů, když mimo jiné umožňuje v ustanovení § 117 složit justiční zkoušku, jejímž účelem je ověřit, zda je uchazeč náležitě odborně připraven k výkonu funkce soudce (viz § 114 odst. 1 zákona o soudech a soudcích) též vyšším soudním úředníkům a asistentům soudců.

Detailnější úprava přípravné služby justičních čekatelů a odborné justiční zkoušky je obsažena ve vyhlášce č. 382/2017 Sb. Justiční čekatelé jsou vybíráni v první fázi centrálně. Zájemci o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů se registrují do evidence a absolvuji písemný centrální test, který je organizovaný Justiční akademií ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti. V rámci registrace do evidence zájemci uvádí krajské soudy, v jejichž obvodu by měli zájem vykonávat přípravnou službu. Registrace do evidence tak slouží jako přihláška do všech budoucích výběrových řízení. Po absolvování písemného testu jsou zájemci vedeni v evidenci s příslušným výsledkem písemného testu.

Čekatelé jsou pak nadále vybíráni předsedy krajských soudů ve výběrovém řízení, které vyhlašuje předseda po projednání s Ministerstvem spravedlnosti podle potřeby obsazení volných míst čekatelů prostřednictvím evidence. Výběrové řízení již zpravidla neobsahuje další písemný test (jeho konání však není vyloučeno).

V rámci výběrového řízení je pak prováděn pohovor před komisí příslušného krajského soudu. Příjímací pohovor provádí komise složená ze soudců působících v obvodu příslušného krajského soudu. Předsedu a členy komise jmenuje předseda krajského soudu tak, aby komise měla lichý počet členů. Příjímacího pohovoru se účastní zástupce Justiční akademie, který se na závěr přijímacího pohovoru písemně vyjádří k jeho výsledku.

Samotná služba se vykonává u okresních soudů nebo u krajských soudů jako soudů první instance, a to tím způsobem, že je čekatel přidělen k jednomu konkrétnímu soudci. Součástí přípravy jsou také adaptační kurzy, semináře a přednášky pořádané Justiční akademií. Pomocnými orgány předsedy soudu, zajišťujícími koordinaci průběhu přípravné služby, resp. zajištění úrovně služby po odborné a pedagogické stránce jsou školitelé a poradní sbor.

Po úspěšném absolvování přípravné služby čeká justičního čekatele složení odborné justiční zkoušky. Jedná se o zkoušku složenou ze dvou částí, písemné a ústní. V rámci písemné části čekatel vypracuje jedno rozhodnutí ve věci trestní, jedno rozhodnutí ve věci občanskoprávní

a obchodní a jedno rozhodnutí ve věci správního soudnictví. Doba trvání písemné části je maximálně 6 hodin.

Ústní část odborné justiční zkoušky představuje způsob zjišťování znalostí čekatele v oblasti práva ústavního, občanského práva hmotného a procesního, pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, rodinného práva, trestního práva hmotného a procesního, obchodního práva, správního soudnictví a správního práva hmotného a procesního, notářského a exekučního řádu a znalosti z jednacích řádů soudů, z jejich vnitřních a kancelářských řádů a z organizace soudů a státního zastupitelství. Stranou nezůstává ani ověření znalostí práva Evropské unie a z práva mezinárodního. Doba trvání této zkoušky nesmí přesáhnout 2 hodiny.

O výsledku odborné justiční zkoušky rozhoduje zkušební komise v rámci neveřejného hlasování. Výsledek je poté bezprostředně oznámen čekateli, který současně obdrží od Ministerstva spravedlnosti osvědčení o úspěšném složení odborné zkoušky.

Co se týká postupu po složení odborné justiční zkoušky, v České republice nyní neexistuje zákonem upravený jednotný postup při výběru soudců. Kandidáty na jmenování v praxi navrhuje předsedové krajských soudů ministru spravedlnosti, který předkládá seznam k projednání vládě, neboť rozhodnutí prezidenta o jmenování soudců vyžaduje kontrasignaci předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády, poté je návrh předkládán prezidentu republiky. Předsedové krajských soudů tak rozhodují o způsobu výběru uchazečů, které navrhuje.

Způsob výběru uchazečů je v současné době upraven platnou instrukcí, jejíž účinnost byla odložena. Jedná se o Instrukci Ministerstva spravedlnosti č. 7/2017, ze dne 23. 11. 2017, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce. Instrukce upravovala jednotné výběrové řízení a měla za cíl sjednotit způsob výběru kandidátů na funkci soudce. Jelikož instrukce prozatím nenabyla účinnosti, postup předsedů krajských soudů byl provizorně upraven Memorandem o spolupráci při výběru kandidátů na funkci soudce. Memorandum je dohodou mezi předsedy krajských soudů a ministrem spravedlnosti, kterou se stanoví minimální standardy transparentního výběru kandidátů na funkci soudce. Dohoda byla uzavřena do doby přijetí nové právní úpravy výběru soudců.

Výběr soudních funkcionářů

Také právní úprava jmenování funkcionářů soudů tvoří nedílnou součást aktuálního znění zákona o soudech a soudcích. Vnitřně se tato úprava člení dle struktury soudní soustavy na ustanovení upravující výběr funkcionářů Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu, vrchních soudů, krajských soudů a v neposlední řadě i soudů okresních.

Předsedové a místopředsedové soudů jsou orgány státní správy soudů (srov. § 119 odst. 2 zákona o soudech a soudcích, § 13 odst. 4 věta druhá s. ř. s.), Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy soudů (srov. § 119 odst. 1 zákona o soudech a soudcích, § 26 odst. 1 s. ř. s.). V rozsahu a za podmínek stanovených zákonem se na státní správě soudu podílejí předsedové senátů, ostatní soudci a zaměstnanci působící u příslušného soudu (§ 119 odst. 3 zákona o soudech a soudcích).

Státní správa soudů je činnost spočívající ve vytváření podmínek soudům k řádnému výkonu soudnictví, zejména po stránce personální, organizační, hospodářské, finanční, výchovné a v dohledu, způsobem a v mezích stanovených zákonem o soudech a soudcích, na řádné plnění úkolů soudům svěřených (srov. § 118 odst. 1 zákona o soudech a soudcích).

Výkon státní správy soudů nesmí zasahovat do nezávislosti soudů (§ 118 odst. 2 zákona o soudech a soudcích).

Předsedu Nejvyššího soudu v souladu s Ústavou ČR a s § 102 zákona o soudech a soudcích jmenuje z řad soudců prezident republiky. Jeho funkční období je 10 let stejně jako funkční období místopředsedů Nejvyššího soudu. V rámci organizace vrchních soudů představuje funkcionáře předseda a místopředsedové daného vrchního soudu. Stejně jako předsedu Nejvyššího soudu jmenuje předsedy vrchních soudů prezident republiky, v tomto případě však na návrh ministra spravedlnosti. V případě místopředsedů těchto soudů však jmenování provádí sám ministr spravedlnosti. Funkční období předsedů i místopředsedů vrchních soudů je v souladu s § 103 odst. 2 zákona o soudech a soudcích 7 let.

Stejná pravidla jako pro jmenování předsedy a místopředsedů vrchních soudů platí i pro předsedy a místopředsedy soudů krajských. Předseda je jmenován prezidentem republiky na návrh ministra spravedlnosti a místopředsedové jsou jmenováni přímo ministrem spravedlnosti. Také funkční období činí stejně jako u předsedů a místopředsedů vrchních soudů 7 let.

Odlišná právní úprava však platí pro funkcionáře okresních soudů. V případě předsedy dochází ke jmenování na návrh předsedy krajského soudu ministrem spravedlnosti. Místopředsedu okresního soudu poté jmenuje z řad soudců na návrh předsedy daného okresního soudu také ministr spravedlnosti. Funkční období předsedů a místopředsedů okresních soudů však zůstává stejné jako v předchozích případech, tj. 7 let.

Postup ministra spravedlnosti a předsedů krajských soudů při navrhování a jmenování soudců do funkce předsedy okresního, krajského a vrchního soudu upravuje instrukce Ministerstva spravedlnosti č. j. 100/2014-OJ-ORGV/3 ze dne 25. července 2014 o postupu při navrhování a jmenování funkcionářů soudu (ve znění změny č. j. MSP-61/2015-OJ-ORGV/12). Postup má formu výběrového řízení, při kterém je posuzován uchazeč o funkci i jeho záměry, které hodlá realizovat při výkonu funkce. Uchazeč je posuzován komisí, jejíž složení se odvíjí od vyhlášovatele výběrového řízení. Uchazeči jsou posuzováni na základě ústního pohovoru a podkladů, mezi které např. patří představení záměrů spojených s výkonem funkce, včetně cílů, kterých hodlá ve funkci dosáhnout a konkrétních opatření k jejich realizaci. Dále má komise k dispozici stanovisko soudcovské rady soudu, k němuž je uchazeč přidělen a rady soudu, u kterého se o funkci uchází, hodnocení předsedy soudu a hodnocení rozhodovací činnosti.

Vedlejší činnost soudců

Klíčovým ustanovením zákona o soudech a soudcích týkajícím se vedlejší činnosti soudců je ustanovení § 85. Toto ustanovení cílí jak na činnosti, které jsou soudcům v rámci výkonu jejich funkce zakázané, tak i na výjimky z tohoto pravidla, když stanoví, že soudce může vykonávat správu vlastního majetku, vědeckou, pedagogickou, literární, publicistickou a uměleckou činnost.

Současně je soudcům umožněno také působit při výkonu funkce v poradních orgánech Ministerstva spravedlnosti, vlády, popř. v orgánech komor Parlamentu. Tyto výjimky jsou však uplatněny pouze v případě, kdy není touto činností narušována důstojnost soudcovské funkce nebo není ohrožována důvěra v nezávislost a nestrannost soudnictví.

Mimo zákon o soudech a soudcích upravuje problematiku vedlejší činnosti soudců také zákon o střetu zájmů (zákon č. 159/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů), jelikož stanoví, že soudci jsou také považováni za veřejné funkcionáře. Klíčovým je § 3 tohoto zákona, který ve svém odstavci 1 stanoví: „*Veřejný funkcionář je povinen zdržet se každého jednání, při kterém*

mohou jeho osobní zájmy ovlivnit výkon jeho funkce. Osobním zájmem se pro účely tohoto zákona rozumí takový zájem, který přináší veřejnému funkcionáři, osobě blízké veřejného funkcionáře, právnické osobě ovládané veřejným funkcionářem nebo osobou blízkou veřejného funkcionáře zvýšení majetku, majetkového nebo jiného prospěchu, zamezení vzniku případného snížení majetkového nebo jiného prospěchu nebo jinou výhodu; to neplatí, jde-li jinak o prospěch nebo zájem obecně zřejmý ve vztahu k neomezenému okruhu adresátů.“¹

Přisedící

Právní úprava zákona o soudech a soudcích, týkající se problematiky přisedících, upravuje nejen otázky požadavků kladených na přisedící, ale i působení přisedících na jednotlivých stupních soudní soustavy.

Předpoklady pro ustanovení fyzické osoby přisedícím jsou shodné s předpoklady pro ustanovení fyzické osoby soudcem (vč. věkové hranice 30 let nejpozději v den ustanovení) s tím, že pro soudce je podle § 60 odst. 3 zákona o soudech a soudcích navíc předepsána podmínka vysokoškolského vzdělání získaného řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice a dále podmínka složení odborné justiční zkoušky.

Podmínky pro ustanovení přisedícím jsou tedy podle § 60 odst. 1 zákona o soudech a soudcích státní občanství České republiky, plná svéprávnost, bezúhonnost, zkušenosti a morální vlastnosti dávající záruku řádného zastávání funkce, věk nejméně 30 let v den ustanovení a souhlas s ustanovením za přisedícího a s přidělením k určitému soudu.

Přisedícím může být zvolen občan, který je přihlášen k trvalému pobytu v obvodu zastupitelstva, jímž je do funkce volen, a v obvodu soudu, pro který je do funkce volen, nebo který v těchto obvodech pracuje (§ 64 odst. 4 zákona o soudech a soudcích).

Podle § 64 odst. 1 a 2 zákona o soudech a soudcích přisedící okresních soudů volí zastupitelstva obcí v obvodu příslušného okresního soudu, přisedící obvodních soudů v hlavním městě Praze volí zastupitelstva městské části v obvodu příslušného obvodního soudu, přisedící krajských soudů volí zastupitelstva krajů, jejichž území je alespoň zčásti v obvodu příslušného krajského soudu a přisedící Městského soudu v Praze volí zastupitelstvo hlavního města Prahy.

¹ Srov. § 3 odst. 1 zákona o střetu zájmů.

Kandidáty do funkce přisedícího navrhuje členové příslušného zastupitelstva. K navrženým kandidátům si zastupitelstvo vyžádá vyjádření předsedy příslušného soudu (§ 64 odst. 3 zákona o soudech a soudcích).

Přisedící jsou voleni do funkce na dobu 4 let, přičemž zvoleni mohou být opakovaně. Nicméně podobně, jako na soudce, se i na přisedící vztahuje zásada neslučitelnosti funkcí.

Hlavní oblastí, ve které přisedící působí, jsou pracovněprávní věci a trestní řízení.²

Přisedící jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni pouze zákonem. Jsou povinni vykládat jej podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů, nestranně a spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem. Nikdo nesmí narušovat nebo ohrožovat nezávislost a nestrannost soudců a přisedících (§ 79 zákona o soudech a soudcích).

Funkce přisedícího je funkcí čestnou. Přisedícímu náleží za vykonávání funkce náhrada mzdy, resp. ušlého výdělku a také hotové výdaje, které mu vzniknou v souvislosti s výkonem této funkce. Dále také náleží přisedícímu paušální náhrada za každý den jednání v souladu s § 93 zákona o soudech a soudcích.

Funkce přisedícího může zaniknout ze zákona (§ 96 zákona o soudech a soudcích), odvoláním z funkce (§ 97 zákona o soudech a soudcích) a vzdáním se funkce (§ 98 zákona o soudech a soudcích).

Doposud účinný zákon o soudech a soudcích nemá vztah k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen, neboť nikterak v tomto směru neomezuje podmínky pro splnění požadavků na jmenování soudcem, soudním funkcionářem, přisedícím, ani neomezuje rozdílně pro muže a ženy výkon vedlejší činnosti soudce.

² Podle platné právní úpravy rozhodují senáty okresních soudů pouze ve věcech pracovních, protože v současnosti žádný zákon ve smyslu § 36a odst. 1 písm. b) o. s. ř. nestanoví rozhodování senátů okresních soudů v dalších věcech (jiných než pracovních).

Kromě rozhodování okresních soudů v řízení v prvním stupni v pracovních věcech nerozhodují v občanském soudním řízení soudy prostřednictvím přisedících.

V trestním řízení kromě případů uvedených v § 314a tr. ř. a kromě případů, kdy procesní předpisy stanoví, že rozhoduje pouze předseda senátu, rozhodují trestní soudy v senátech. V případě soudů prvního stupně (okresních a v některých věcech též krajských) rozhodují senáty ve složení předsedy senátu (kterým může být pouze soudce) a 2 přisedících. V ostatních případech rozhodují senáty složené pouze ze soudců.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Cílem předkládaného návrhu zákona je zavedení jednotného a transparentního systému výběru soudců, soudních funkcionářů, stejně jako rozšíření povolené vedlejší činnosti o výkon činnosti aktivního sportovce, zavedení oznamovacího režimu pro vedlejší činnost a omezení působení přísedících v trestněprávních řízeních.

V oblasti výběru soudců dojde k vytvoření transparentního a objektivního postupu, který zaručí, aby se soudci stávali pouze nejkvalitnější uchazeči. Systém výběru a přípravy budoucích soudců není u krajských soudů jednotný. Příprava justičních čekatelů neprobíhá u všech krajských soudů. U některých krajských soudů justiční čekatelé vůbec nepůsobí. Některé krajské soudy nahradily zcela institut justičního čekatele asistentem soudce, takový stav však není žádoucí, jelikož příprava na výkon funkce soudce by měla probíhat jednotně, soustavně a podle určitých pravidel. Systém přípravy budoucích soudců je roztržštěný a je nutné tento stav sjednotit. Za tímto účelem je předpokládáno zavedení pozic asistentů a justičních kandidátů, kteří se budou lišit nejen náplní práce, ale také svým působením na soudu před, resp. po justiční zkoušce. Dále je plánováno zavedení výběrového řízení na pozici justičního kandidáta, které by mělo zajistit posun v celém procesu směrem ke jmenování soudcem nejen pro asistenty s odbornou justiční zkouškou, ale také pro uchazeče mimo justici s rovnocennou odbornou zkouškou.

V případě, že uchazeč úspěšně projde výběrovým řízením, je navrhována odborná příprava justičního kandidáta, v rámci které by si měl osvojit nezbytné dovednosti pro následný výkon funkce soudce. Po absolvování odborné přípravy by měl justiční kandidát projít hodnocením a následně absolvovat výběrové řízení na funkci konkrétního soudce. Co se týká výběru soudců nejvyšších soudů, mělo by dojít pouze k úpravě obecné podmínky pro jmenování nebo přeložení soudce k nejvyšším soudům.

Novela zákona o soudech a soudcích přináší také jednotnou úpravu výběru soudních funkcionářů, tj. předsedů okresních, krajských a vrchních soudů. Jeví se jako vhodné zakotvit do zákona o soudech a soudcích úpravu týkající se výběrového řízení na shora uvedené funkce (v současnosti obsažena v Instrukci Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. 7. 2014 č. j. MSP-100/2014-OJ-ORGV/3, o postupu při navrhování a jmenování funkcionářů soudu ve znění Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. j. MSP-61/2015-OJ-ORGV/12). Dále by

měla právní úprava obsahovat také podmínku soudní praxe minimálně 5 let a povinnost uchazeče představit v rámci výběrového řízení vizi řízení příslušného soudu. V neposlední řadě je navrhováno zakotvit povinnost manažerského vzdělání pro předsedy a místopředsedy soudů. Hlavní odlišností by poté bylo zavedení zákazu opakování mandátu soudních funkcionářů.

V oblasti vedlejší činnosti soudců je navrhováno nově zakotvit oznamovací režim, který by měl odstranit současné problémy, se kterými se potýkají předsedové soudů, kteří nemají dostatečné informace týkající se vedlejší činnosti soudců, působících na jejich soudu. Současně je také plánováno rozšířit povolené činnosti o výkon činnosti aktivního sportovce, aby bylo touto změnou umožněno soudcům provozovat sport, a to i jako výdělečnou činnost a současně blíže specifikovat výkon správy vlastního majetku a to především s ohledem na členství soudce v orgánech bytových družstev nebo společenství vlastníků jednotek. V této oblasti se také navrhuje výslovně upravit zákaz členství soudců v politických stranách a politických hnutích, který již v současnosti výslovně platí pro soudce Ústavního soudu.

Dále se navrhuje omezit rozsah účasti laického prvku na rozhodování soudů v trestních věcech. Nenavrhuje se úplné zrušení účasti laických přísedících na rozhodování soudů. Zvolen je v podstatě původně německý model smíšených senátů složených ze soudců profesionálů a laických přísedících, přičemž se nemění nic na složení senátů rozhodujících v prvním stupni, který bude i nadále složen z předsedy senátu, kterým může být jen soudce, a dvou přísedících – laiků. Dochází jen k úpravě věcí, v nichž rozhoduje samosoudce anebo senát, a to ve prospěch samosoudcovského rozhodování.

Závěrem je nutno říci, že vzhledem k tomu, že navrhované změny dopadají především na procesní aspekty řízení, ve kterých přísedící působí, dojde v této souvislosti také k úpravě právního předpisu, který problematiku působení přísedících v trestním řízení upravuje.

Navrhovaná úprava nestanovuje odchylky ve vztahu k zákazu diskriminace, nezavádí žádné rozdíly na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Navrhovaná právní úprava není rovněž v rozporu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminačním zákonem).

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Předkládaný návrh je v souladu s úkolem, který byl Ministerstvu spravedlnosti svěřen v rámci Plánu legislativních prací na rok 2019.

Zákon o soudech a soudcích je v dnešní době často skloňován v souvislosti s nedostatečnou zákonnou úpravou výběru soudců, na kterou poukazuje nejen odborná veřejnost, ale i soudci samotní. V této oblasti musí dojít k aktualizaci stávajícího zákonného textu i v souvislosti s doporučením Skupiny států proti korupci (GRECO), která upozorňuje na nedostatečná pravidla k zajištění jednotných a transparentních postupů při výběru soudců i soudních funkcionářů. Zavedením transparentních, objektivních a otevřených kritérií pro výběr soudců bude také podpořena nezávislost soudní moci, a to nejen v očích veřejnosti, ale i z objektivních hledisek.

V oblasti vedlejší činnosti soudců je nutné zajistit právní úpravu tak, aby již nedocházelo k současným problémům, kdy předsedové soudů nevědí, kde jejich soudci působí, jakou vykonávají činnost. Současně je poukazováno na absenci výkonu činnosti aktivního sportovce v rámci povolených činností, kdy tato činnost v zásadě nenarušuje důstojnost soudcovské funkce a neohrožuje nezávislost a nestrannost soudnictví, ale není zákonem výslovně dovolena či na absenci právní úpravy, zda členství soudců v orgánech bytových družstev, společenství vlastníků jednotek a podobných právnických osob je v souladu s pravidly ustanovení § 85 zákona o soudech a soudcích. Co se týká účasti soudců v politických stranách, jeví se vhodné tento zákaz upravit výslovně. Také se navrhuje výslovný zákaz působení soudců během výkonu jejich funkce ve statutárních, řídicích a kontrolních orgánech podnikajících právnických osob, aby bylo jasně stanoveno, že tato činnost je tak významným ohrožením nezávislosti a nestrannosti soudnictví, že je nutné ji výslovně zakázat. Podobně jako v oblasti výběru soudců i tyto změny reagují na doporučení GRECO, směřující na přísnější právní úpravu vedlejší činnosti soudců.

Otázka přísedících je další klíčovou oblastí, která je předmětem této novely. V rámci této legislativní změny by mělo dojít k zúžení působení přísedících v rámci trestního řízení pouze na rozhodování o zvlášť závažných zločinech s výjimkou zvlášť závažných zločinů podle části druhé hlavy V a VI trestního zákoníku. Jde o snahu jednak vyhovět aplikační praxi

o omezení účasti laického prvku na co nejmenší množství případů, jednak vyhovět požadavkům mezinárodních společenství a veřejnosti na zachování účasti laického prvku při rozhodování.

Navrhovaná varianta vychází z toho, že v senátu bude rozhodováno o zvláště závažných zločinech, které jsou uvedeny v jiných hlavách, než jsou hlavy V a VI zvláštní části trestního zákoníku. Důvodem pro to, aby o všech trestných činech z hlavy V a VI zvláštní části trestního zákoníku rozhodoval toliko samosoudce (nejde-li o společné řízení o dalších trestných činech, k jejichž rozhodování je příslušný senát), je vysoká odborná náročnost projednávaných otázek, o nichž laik mnohdy nemůže kvalifikovaně rozhodnout, a to ani v otázkách skutkových, ani právních, nejde-li o laika s ekonomickým či právním vzděláním. V této souvislosti lze vznést otázku, zda se stále jedná o laický prvek, pokud má přisedící právníké vzdělání. Obecně lze mít pochyby o tom, zda by se osoba s právním vzděláním měla stávat přisedícím. Naopak funkční bude senátní rozhodování s laickým prvkem o zvláště závažných zločinech z jiných hlav zvláštní části trestního zákoníku, zejm. násilné kriminality z hlavy I a II, mravnostní kriminality z hlavy III, jakož i o deliktech z hlavy IX a X, případně dalších, kdy je zájem na laické kontrole státní moci, byť se uplatňuje prostřednictvím nezávislé moci soudní.

Dá se předpokládat, že pokud by shora uvedené změny nebyly v blízké době přijaty, prohloubí se již existující problémy související s důvěrou v soudní systém a povede to celkově ke snížení vnímání nezávislosti a nestrannosti justice.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem

Návrh novely zákona o soudech a soudcích je plně slučitelný s ústavním pořádkem České republiky. Této oblasti se dotýká především čl. 93 a následující Ústavy České republiky.

Článek 93 Ústavy ČR stanoví, že soudce je jmenován prezidentem bez časového omezení. Rozhodný je poté odst. 2 tohoto článku, který stanoví, že *„Soudcem může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské právníké vzdělání. Další předpoklady a postup stanoví zákon.“*³ Jak z tohoto ustanovení vyplývá, existuje výslovné zmocnění, které umožňuje postup výběru soudců upravit zákonem, a to konkrétně zákonem o soudech a soudcích.

³ Srov. čl. 93 odst. 2 Ústavy ČR.

Ústavněprávní rovinu zákazu vedlejší činnosti lze nalézt v článku 82 odst. 3, který stanoví: „*Funkce soudce není slučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě; zákon stanoví, se kterými dalšími činnostmi je výkon soudcovské funkce neslučitelný.*“⁴ Jak z tohoto ustanovení vyplývá, je ústavně zakotvena jak inkompatibilita výkonu funkce soudce s výkonem funkce prezidenta republiky, tak člena Parlamentu a výkonem jiné funkce ve veřejné správě, avšak dovětek v tomto odstavci upravuje také zmocnění pro přijetí zákonné právní úpravy, která tuto inkompatibilitu může rozšířit a může se vztahovat právě i na vedlejší činnost soudce.

Pravidla obsažená v Ústavě ČR zasahují do navrhované novely ještě jedním ustanovením, a to čl. 94 odst. 2, který umožňuje, aby se na rozhodování soudů podíleli vedle soudců i další občané, tj. přísedící. Jak z předmětného ustanovení vyplývá, jedná se pouze o možnost zapojit veřejnost do soudního rozhodování, nikoli povinnost, tudíž navrhované zúžení rozhodování přísedících v trestněprávních řízeních není v rozporu ani s tímto ustanovením.

Také judikatura Ústavního soudu obsahuje řadu nálezů, zabývajících se oblastmi, které jsou předmětem novely zákona o soudech a soudcích. Především v oblasti právní úpravy soudních funkcionářů je nutné zmínit nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06, ze kterého vyplývá, že státní správa soudů vykonávaná funkcionáři soudu svou povahou neodpovídá obecnému vymezení výkonu státní správy, jedná se v tomto případě o specifickou činnost vykonávanou pouze uvnitř soudní soustavy a podmiňující více či méně vlastní rozhodovací činnost soudů. Veškeré činnosti vykonávané předsedou a místopředsedou soudu (při státní správě soudu) jsou přitom činnostmi, které mohou nepřímo ovlivňovat výkon soudní moci, a mohou tak ve svém důsledku znamenat určitý zásah moci výkonné do moci soudní. Funkce předsedy soudu (včetně Nejvyššího soudu) je neoddělitelná od funkce soudce, neboť nelze konstruovat dvojakost právního postavení předsedy soudu jako úředníka státní správy na straně jedné a soudce na straně druhé, atributy nezávislosti soudců je nutno vztahovat i k předsedům soudů (včetně Nejvyššího soudu).⁵

Důležité je také zmínit nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 39/08, kde Ústavní soud dospěl k názoru, že problémem je možnost opakování funkčního období soudního funkcionáře sama o sobě, protože může vést soudní funkcionáře k tomu, aby

⁴ Srov. čl. 82 odst. 3 Ústavy ČR.

⁵ K tomuto závěru se Ústavní soud výslovně přihlásil ve svém nálezu ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 87/06 (odst. 26. odůvodnění).

postupovali způsobem vytvářejícím předpoklady pro jejich opětovné jmenování, resp. aby jejich jednotlivé kroky, včetně způsobu rozhodování (funkcionáři soudů jsou především soudci), byly vnějším světem takto nahlíženy a posuzovány, přičemž v podmínkách neexistence soustavy brzd a vyvážení k exekutivě s jejími výlučnými rozhodovacími pravomocemi v personální oblasti tuto možnost nelze vyloučit. Konzultativní role, kterou přisuzuje zákon o soudech a soudcích soudcovským radám v § 51 odst. 1 písm. a), v § 52 odst. 1 písm. a) a v § 53 odst. 1 písm. a) zákona o soudech a soudcích je v tomto směru nedostatečnou zárukou, přičemž v případě předsedů a místopředsedů nejvyšších soudů ovšem není upravena ani tato možnost.

Z tohoto jasně vyplývá, že navrhovaná změna je nezbytná a plně v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

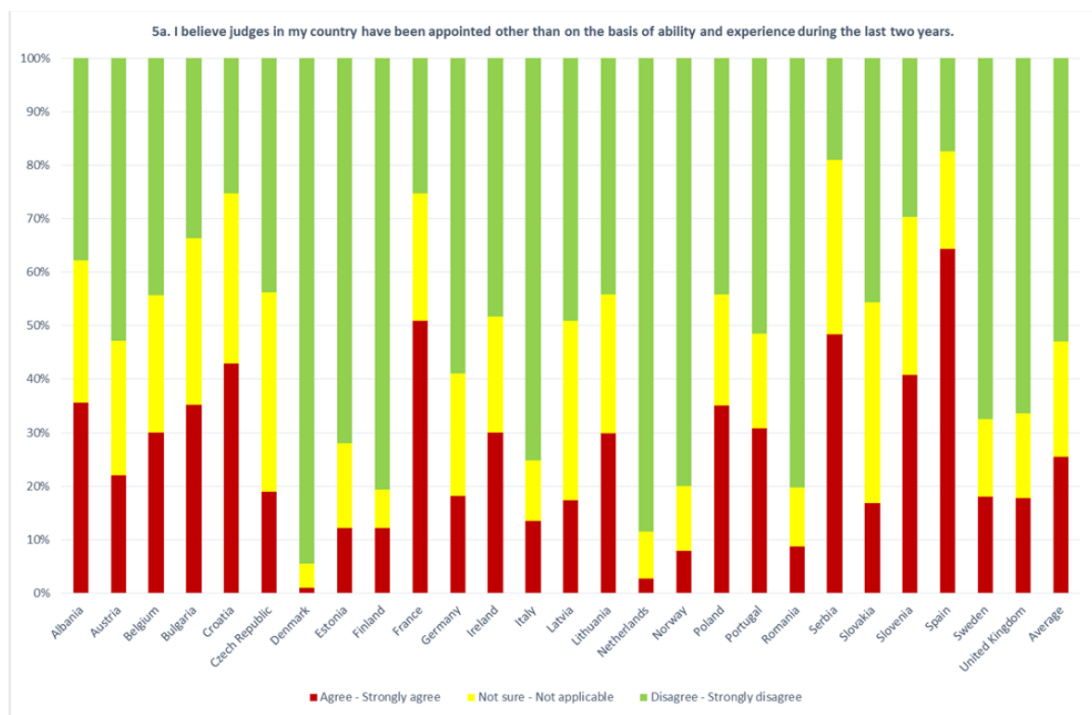
5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými zásadami práva Evropské unie

Problematika upravená novelou zákona o soudech a soudcích v současnosti není upravena právními předpisy Evropské unie, nýbrž je ponechána národní úpravě. Ustanovení navrhované právní úpravy proto nezakládají rozpor s právem Evropské unie ve světle ustálené judikatury soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie. Některá ustanovení, která jsou novelou upravována, jsou však z části implementačními ustanoveními, a to především v souvislosti s implementací směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3.4.2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5.7.2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/943 ze dne 8.6.2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním.

Evropská síť rad pro justici (European Network of Councils for the Judiciary - ENCJ) v červnu roku 2017 zveřejnila výsledky průzkumu mezi evropskými soudy stran jejich soudcovské nezávislosti. Výsledky pro ČR vykazují průměrné až pozitivní hodnoty.

Stran výběru a jmenování soudců však výsledky nejsou nejlepší. Téměř 20 % respondentů (soudců) uvedlo, že si myslí, že soudci byli jmenováni na základě jiných faktorů, než jsou schopnosti a zkušenosti těchto soudců (viz graf níže).

Objektivní výběr soudců na základě jejich znalostí a zkušeností je také nejčastější odpověď na otázku, co by nejvíce přispělo k nezávislosti soudnictví.⁶



V souvislosti s tím je také nutné zmínit článek 47 Listiny základních práv Evropské unie, který mimo jiné stanoví: „Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován.“⁷

Nový pohled na ochranu nezávislosti soudnictví může přinést judikatura Soudního dvora EU ve věci C-619/18 Komise v. Polsko, týkající se žaloby pro porušení povinnosti v souvislosti s reformou soudnictví, která v Polsku proběhla.

⁶ Celá zpráva ENCJ o nezávislosti soudnictví k dispozici na webových stránkách ENCJ (https://www.encj.eu/images/stories/pdf/GA/Paris/encj_report_ia_ga_adopted_ga_12_6.pdf).

⁷ Článek 47 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie.

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Obecná pravidla vztahující se na otázky organizace a pravidel výkonu soudní moci jsou součástí mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a to konkrétně Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“) a Statutu Rady Evropy.

Článek 6 EÚLP upravuje právo každého, na projednání jeho záležitosti nezávislým a nestranným soudem. V tomto směru je navrhovaná právní úprava naprosto v souladu s mechanismem ochrany lidských práv a základních svobod.

Podobně jako stanoví EÚLP, tak i Statut Rady Evropy se ve svém článku 3 dotýká předmětné problematiky, když uvádí, že: *„Každý člen Rady Evropy uznává zásadu právního státu a zaručuje všem osobám pod jeho jurisdikcí dodržování lidských práv a základních svobod. Je povinen upřímně a efektivně spolupracovat při naplňování cíle Rady Evropy definovaného v kapitole I.“*⁸ Také s tímto prohlášením je shora navrhovaná novela v souladu.

Také judikatura Evropského soudu pro lidská práva představuje významný pramen mezinárodního práva dopadající mimo jiné také na problematiku soudní moci. Evropský soud pro lidská práva (ESLP) však v této otázce spíše prokazuje zdrženlivost, která se projevuje tím, že je vnitrostátnímu zákonodárci zpravidla ponechán prostor pro vlastní uvážení, jak danou otázku ve svém právním řádu upraví. Zatímco je tedy do určité míry možné určit, zda to či ono konkrétní legislativní řešení může být z hlediska dosavadní judikatury Evropského soudu pro lidská práva problematické, zpravidla nelze předložit vyčerpávající výčet požadavků, které vnitrostátní právní úprava musí v tom kterém ohledu splňovat. Z hlediska EÚLP totiž v zásadě nikdy neexistuje jediné správné řešení.

Z judikatury ESLP lze vysledovat některé obecné zásady a pravidla, jimiž vnitrostátní zákonodárství a legislativní záměry do určité míry poměřovat lze. Judikatura však není neměnná, ale průběžně se vyvíjí.

Například jednou z klíčových náležitostí soudního orgánu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy je shora uvedená nezávislost. ESLP pod pojmem nezávislosti rozumí především nezávislost ve vztahu k orgánům moci výkonné, jakož i k účastníkům řízení (viz např. *Henryk Urban a Ryszard Urban proti Polsku*, č. 23614/08, rozsudek ze dne 30. listopadu 2010, § 45).

⁸ Článek 3 Statutu Rady Evropy.

Je-li pak ESLP postaven před otázku, zda lze určitý „soud“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy považovat za „nezávislý“, zohledňuje především následující čtyři kritéria: (i) způsob ustanovování členů soudu, (ii) délku výkonu jejich funkce, (iii) existenci záruk proti vnějším vlivům a tlakům, a konečně (iv) zda soudní orgán budí celkově zdání nezávislosti (viz např. *Campbell a Fell proti Spojenému království*, č. 7819/77 a 7878/77, rozsudek ze dne 28. června 1984, § 78; *Findlay proti Spojenému království*, č. 22107/93, rozsudek ze dne 25. února 1997, § 78; *Lauko proti Slovensku*, č. 26138/95, rozsudek ze dne 2. září 1998, § 63).

Tyto požadavky by měla navrhovaná novela zcela ponechat, resp. podpořit, proto lze konstatovat, že navrhovaná právní úprava je v souladu jak s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, tak i s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

Česká republika byla dále jako člen Skupiny států proti korupci (GRECO) posuzována v rámci Čtvrtého hodnotícího kola zaměřeného na téma prevence korupce ve vztahu k členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům. Výstupem tohoto hodnotícího kola byly mimo jiné také doporučení týkající se jak výběru soudců a soudních funkcionářů, tak i vedlejší činnosti soudců. Z pohledu naplňování těchto doporučení navrhovaná novela přináší jak požadovanou podrobnější úpravu výběru soudců, a to především pomocí nastavení jednotných a transparentních postupů pro rozhodování na základě přesně stanovených, objektivních a jednotných kritérií, ale také nově zavádí zákonnou úpravu výběru soudních funkcionářů. V souvislosti s doporučeními GRECO nelze opomenout ani splnění požadavku na zavedení přísnější právní úpravy vedlejších činností soudců, včetně zakotvení oznamovacího režimu, který novela zákona o soudech a soudcích přináší.

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované úpravy na státní rozpočet a ostatní rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

S návrhem nejsou spojeny žádné dopady do personální a platové oblasti v rozpočtové kapitole Ministerstva spravedlnosti. Dopady budou pokryty v rámci stávajících výdajových limitů z rozpočtové kapitoly Ministerstva spravedlnosti.

Výběr soudců

a) Výběrová řízení na pozici asistenta, justičního kandidáta a konkrétního soudce

V případě výběrového řízení na pozici justičního kandidáta je v současnosti Justiční akademie, která by měla zajišťovat test aplikace práva, personálně a technicky vybavena na realizaci tohoto testu. Proto se nepředpokládá s dopadem úpravy tohoto typu výběrového řízení na státní rozpočet.

V případě výběrového řízení na pozici konkrétního soudce bude nutné ze strany Justiční akademie zajistit přípravu a průběh testů aplikace práva, které budou kandidáti v daném výběrovém řízení řešit. Justiční akademie testy aplikace práva spolu s jejich odůvodněním připravuje ve spolupráci s autory z řad soudců a odborníků z právnických fakult, kteří mají s Justiční akademií uzavřenou dohodu o provedení práce. Celková cena jednoho testu aplikace práva při nynějším počtu otázek (celkem 40 otázek) je 14 500 Kč z položky ostatní osobní náklady. Za předpokladu, že test bude připravován 4x ročně (nadále ve složení 10 testových otázek tříbodových, cena jedné otázky 700 Kč a 30 testových otázek jednobodových, cena jedné otázky 250 Kč) budou celkové roční náklady na přípravu testu aplikace práva 58 000 Kč.

Justiční akademie pro účely testování vyvinula během roku 2018 novou verzi aplikace TSU, která do této doby sloužila pouze pro testování insolvenčních správců a byla technicky i funkčně značně zastaralá. V současné době v ní probíhají jak testy pro kandidáty na pozici justičních a právních čekatelů, tak testy aplikace práva pro justiční kandidáty. Náklady na její servis a programové aktualizace jsou odhadovány na 80 000 Kč ročně.

V současné době je tato činnost v kompetenci 1 akademického pracovníka (13. platová třída) a 2 organizačních pracovníků (8. platová třída).

Justiční akademie bude současně zajišťovat školení členů výběrových komisí, a to jak v případě výběrového řízení na pozici justičního kandidáta, tak i v případě závěrečného hodnocení. V této souvislosti je předpokládáno, že by tato školení byla součástí vzdělávacího plánu Justiční akademie. Aktuální cena jednoho semináře je 19 600 Kč (lektorné pro 2 lektory činí 700 Kč/hod z položky ostatní osobní náklady) a 7 110 Kč na stravné (provozní náklady). Je počítáno s tím, že by se v případě školení komisařů a hodnotitelů jednalo o výcvikový seminář s maximálním počtem 20 účastníků. Počet školení však bude záviset na počtu členů komisí a jejich obměně. Roční náklady jsou tedy odhadovány za 3 semináře ve výši 58 800 Kč (ostatní osobní náklady) a 21 330 Kč za stravné (provozní náklady).

V souvislosti s vytvořením pracovních komisí, připravujících metodiku vzdělávání asistentů a metodiku závěrečného hodnocení justičního kandidáta je předpokládáno organizování setkání těchto komisí v gesci Justiční akademie. Jednalo by se o pracovní setkání a členové pracovních komisí by byli placeni z rozpočtu Justiční akademie. Vzhledem k požadavku na tvorbu metodických materiálů je navrhována odměna nejméně 1 000 Kč/hod, která by byla vyplácena v rámci uzavřené dohody o provedení práce, podobně, jako shora uvedené lektorné (ostatní osobní náklady). Předpokládané roční náklady jsou ve výši cca 50 000 Kč (ostatní osobní náklady) a 30 000 Kč (stravné). Mezi další náklady je nutné zahrnout také počítačové vybavení, tj. 2x pevný počítač (30 000 Kč) a 1x notebook (20 000 Kč).

Navýšení nákladů lze předpokládat i v souvislosti se zřízením Psychologického pracoviště Justiční akademie, kdy jsou předpokládány následující personální a finanční náklady:

- 2 místa psychologů a 1 místo organizačního pracovníka – cca 1 527 120 Kč /rok (bez osobního příplatku)
- 4 kompletní testovací stanoviště na PC – Vídeňský testový systém – cca 2 321 498 Kč bez DPH
- zavedení metody tužka – papír – cca 783 799 Kč
- výroba zabezpečeného serveru pro poskytování on-line poradenství – cca 100 000 Kč
- vybavení kanceláře pro 3 zaměstnance – cca 100 000 Kč

Bez úhrady těchto nákladů není možné Psychologické pracoviště Justiční akademie zřídit.

b) Personální navýšení Justiční akademie

Návrh počítá s aktivním zapojením Justiční akademie během celého procesu výběru soudců. Justiční akademie bude především zajišťovat školení členů výběrových komisí, jak v případě výběrového řízení na pozici justičního kandidáta, tak i v případě jeho závěrečného hodnocení. Současně je také v souvislosti s připravovanou legislativní změnou předpokládáno vytvoření pracovních komisí, skládajících se ze zástupců Justiční akademie, soudů a Ministerstva spravedlnosti, které budou připravovat jak metodiku vzdělávání asistentů, tak i metodiku sloužící k zajištění objektivit v rámci závěrečného hodnocení justičního kandidáta. Pro shora uvedené činnosti je třeba Justiční akademii personálně posílit.

Navýšení zaměstnanců Justiční akademie se předpokládá v rozsahu jednoho odborníka na pozici akademický pracovník, přijatého na poloviční úvazek a spadajícího do 13. platové třídy. Tento pracovník bude zajišťovat v rámci výběrových řízení výběr a posouzení testových otázek, dále přípravu přístupů uživatelů, správu aplikace TSU, zadání testu, zpracování výsledků a komunikaci s krajskými soudy.

V oblasti vytvoření pracovních komisí a přípravy jednotlivých metodik je nutné zajistit navýšení personálu Justiční akademie o 1 akademického pracovníka (ve 13. platové třídě) a jednoho organizačního pracovníka (v 8. platové třídě).

Současně se v souvislosti se zřízením Psychologického pracoviště Justiční akademie plánuje navýšit personální kapacity o dva psychology a jednoho organizačního pracovníka.

Navržené personální posílení bude zabezpečeno v rámci stávajících výdajových limitů státního rozpočtu.

Co se týče dalších dopadů, lze v úplnosti odkázat na příslušné části zpracované závěrečné zprávy z hodnocení dopadů regulace (RIA).

Výběr soudních funkcionářů

V oblasti výběru soudních funkcionářů bude nutné zajistit manažerské vzdělávání pro předsedy okresních, krajských a vrchních soudů, ke kterému má již v současnosti Justiční akademie připravenou koncepci.

Justiční akademie v současné době realizuje projekt manažerského vzdělávání finančně podpořený z EU, který zahrnuje cyklus 3 seminářů pro předsedy a místopředsedy soudů zakončený certifikátem. Do tohoto cyklu je zapojeno 139 manažerů.

Lektorné v rámci těchto kurzů je 1 500 Kč/hod. Bylo stanoveno na základě provedeného průzkumu trhu, kdy se hodinová mzda takto kvalifikovaných lektorů pohybuje v rozmezí 1 500 Kč – 3 000 Kč/hod. Jedná se o expertní lektorské služby, zahrnující vysoce odbornou přípravu seminářů s ohledem na speciální potřeby soudů a státních zastupitelství, včetně přípravy výukových podkladů a prezentací pro účastníky.

Na základě této zkušenosti se zajištěním kvalitních lektorů pro organizaci seminářů pro manažery justice doporučujeme i po skončení projektu (rok 2020) zachovat lektorné pro tento typ vzdělávání ve výši 1 500 Kč/hod. Odhad ročních nákladů na manažerské vzdělávání je předpokládán následující: 1x za rok cyklus tří návazných seminářů se dvěma lektory – 126 000 Kč (ostatní osobní náklady) a stravné ve výši 21 330 Kč (provozní náklady).

Vedlejší činnost soudců

V oblasti změn učiněných v rámci problematiky vedlejší činnosti soudců nejsou předpokládány finanční dopady na státní rozpočet.

Přisedící

V souvislosti s navrhovaným omezením institutu přisedících se počítá s promítnutím této změny do státního rozpočtu v podobě úspory v předpokládaném rozsahu cca 6 000 000 Kč z důvodů snížení celkového počtu řízení, v rámci kterých se budou přisedící podílet na rozhodování.

Níže uvádíme počet přisedících v České republice k 1. červnu 2018:

Soud	Věkové složení					Agenda ⁹					Celkový počet přisedících
	30-39 let	40-49 let	50-59 let	60-69 let	70 a více let	Pracovní věci	Trestní věci	Pouze pracovní věci	Pouze trestní věci	Pracovní i trestní věci	
Městský soud v Praze	26	64	49	71	51	-	261	-	261	-	261
obvodní soudy	34	69	66	122	172	140	323	140	323	-	463
celkem	60	133	115	193	223	140	584	140	584	-	724
Krajský soud v Praze	-	8	8	8	16	-	40	-	40	-	40
okresní soudy	21	54	74	147	122	165	347	71	253	94	418
celkem	21	62	82	155	138	165	387	71	293	94	458

⁹ V kolonce „Pracovní věci“ je uveden součet všech přisedících, kteří mohou být přiděleni k agendě pracovních věcí (tedy přisedící pouze pro pracovní věci a přisedící pro pracovní i trestní věci). V kolonce „Trestní věci“ je uveden součet přisedících, kteří mohou být přiděleni k trestní agendě (tedy přisedící pouze pro trestní věci a přisedící pro pracovní i trestní věci).

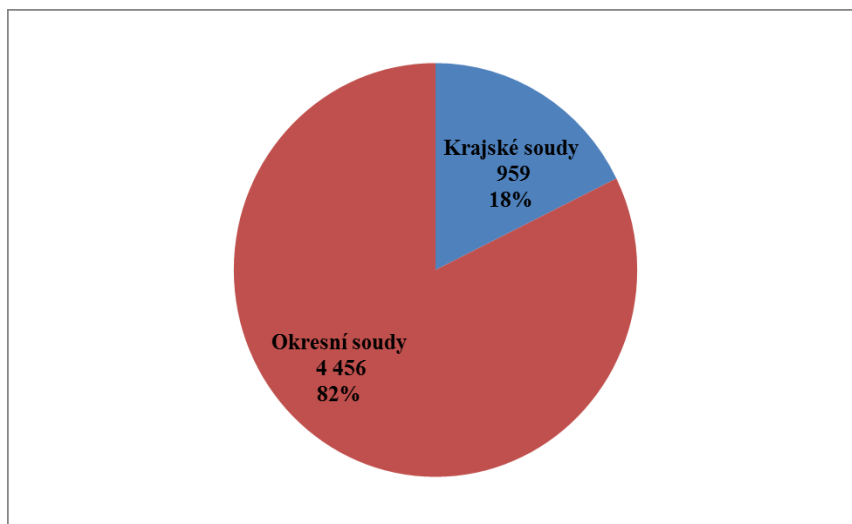
Krajský soud v Českých Budějovicích	-	1	7	12	11	-	31	-	31	-	31
okresní soudy	4	22	51	116	71	136	222	42	128	94 ¹⁰	264
celkem	4	23	58	128	82	136	253	42	159	94	295
Krajský soud v Plzni	1	10	6	17	27	-	61	-	61	-	61
okresní soudy	13	61	95	147	135	171	344	107	280	64	451
celkem	14	71	101	164	162	171	405	107	341	64	512
Krajský soud v Ústí nad Labem	3	18	24	38	22	-	105	-	105	-	105
okresní soudy	22	105	106	184	178	222	511	84	373	138	595
celkem	25	123	130	222	200	222	616	84	478	138	700
Krajský soud v Hradci Králové	3	12	14	19	21	-	69	-	69	-	69
okresní soudy	22	55	85	185	142	146	343	146	343	-	489
celkem	25	67	99	204	163	146	412	146	412	-	558

¹⁰ V případech okresních soudů v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích je údaj pouze orientační.

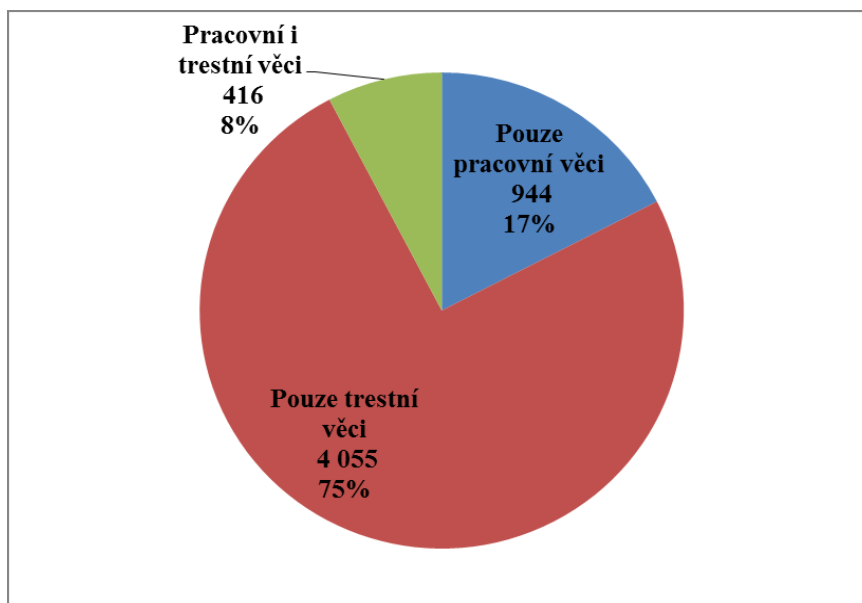
Krajský soud v Brně	9	17	46	65	52	-	189	-	189	-	189
okresní soudy	42	132	141	249	188	227	551	201	525	26	752
celkem	51	149	187	314	240	227	740	201	714	26	941
Krajský soud v Ostravě	8	25	30	60	80	-	203	-	203	-	203
okresní soudy	54	127	229	346	268	153	871	153	871	-	1 024
celkem	62	152	259	406	348	153	1 074	153	1 074	-	1 227
Celkem krajské soudy	50	155	184	290	280	-	959	-	959	-	959
Celkem okresní soudy	212	625	847	1 496	1 276	1 360	3 512	944	3 096	416	4 456
CELKEM	262	780	1 031	1 786	1 556	1 360	4 471	944	4 055	416	5 415

V roce 2016 činil celkový počet přísedících v České republice 5 671, v roce 2012 činil celkový počet přísedících v České republice 5 923 a v roce 2008 činil celkový počet přísedících v České republice 7 102.

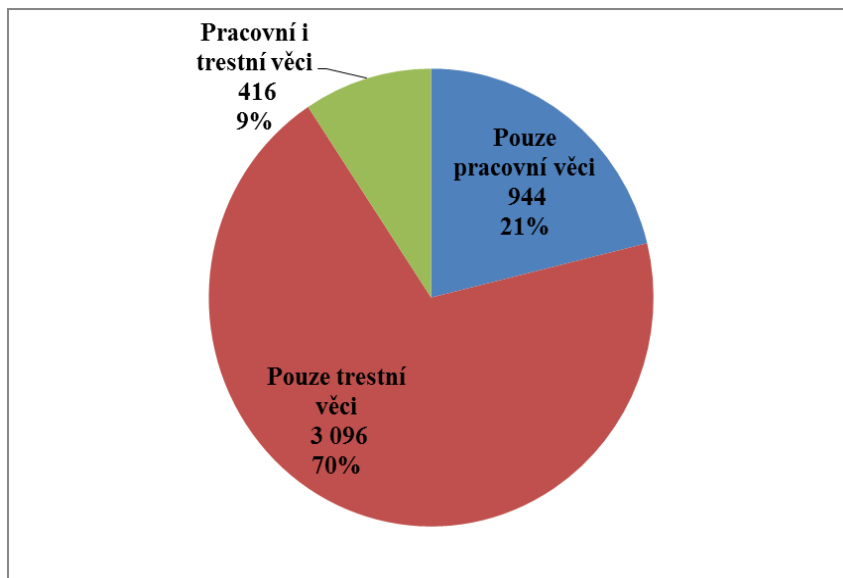
Složení přísedících podle článku soudní soustavy k 1. červnu 2018 z celkového počtu 5 415 přísedících:



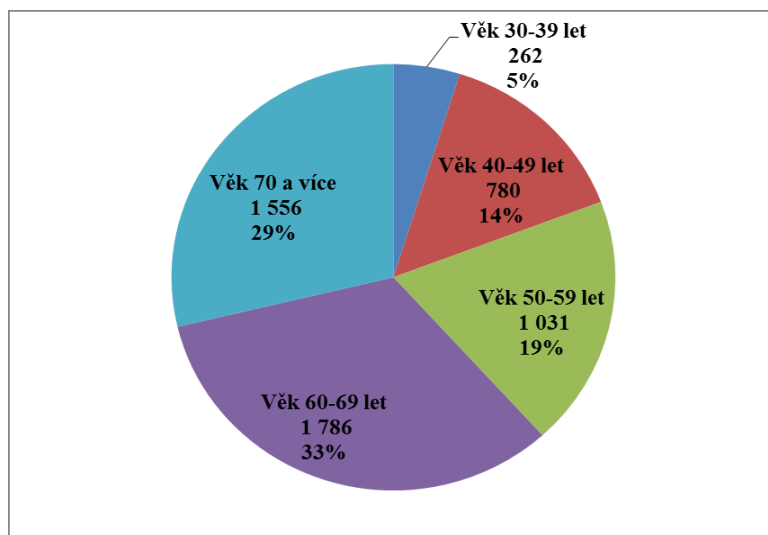
Složení přísedících podle agendy k 1. červnu 2018 (krajské i okresní soudy) z celkového počtu 5 415 přísedících:



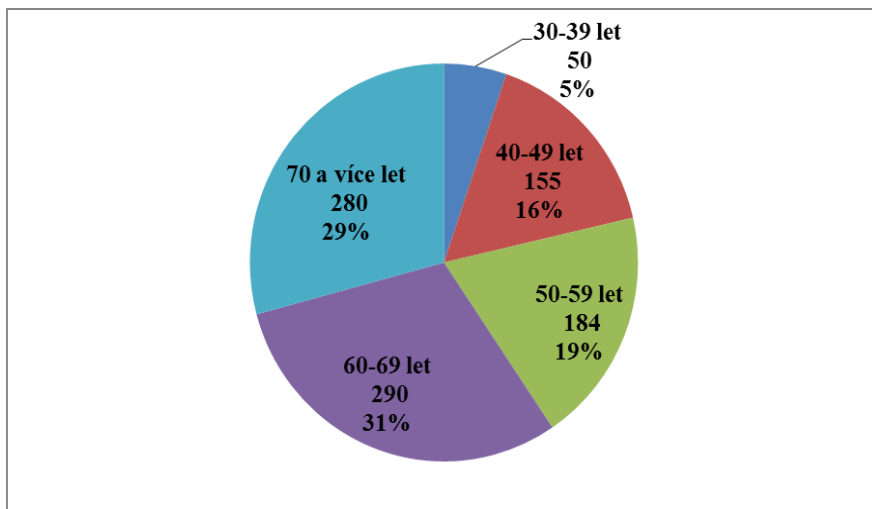
Složení přísedících podle agendy k 1. červnu 2018 (pouze okresní soudy) z celkového počtu 4 456 přísedících:



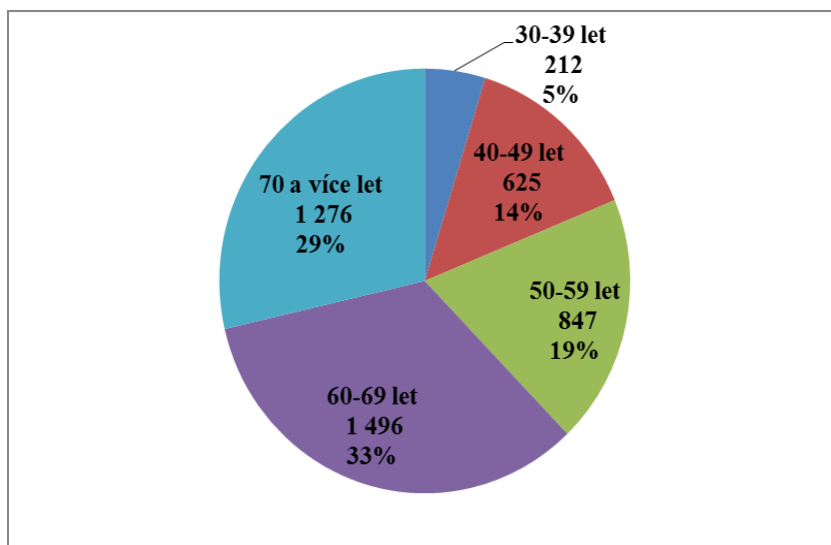
Složení přísedících podle věku k 1. červnu 2018 (krajské i okresní soudy) z celkového počtu 5 415 přísedících:



Složení přísedících podle věku k 1. červnu 2018 (pouze krajské soudy) z celkového počtu 959 přísedících:



Složení přísedících podle věku k 1. červnu 2018 (pouze okresní soudy) z celkového počtu 4 456 přísedících:



Podíl přísedících na rozhodování v trestní agendě v letech 2015 až 2017:

Okresní soudy

Rok	Nový nápad - obžaloby		
	Věci za účasti přísedících	Věci celkem	Podíl věcí za účasti přísedících v %
2015	5 111	75 492	6,77
2016	5 272	70 295	7,50
2017	5 102	65 070	7,84
Celkem	15 485	210 857	7,34

Krajské soudy

Rok	Prvostupňová agenda			Odvolací agenda	Prvostupňová + odvolací agenda	
	Věci za účasti přísedících	Věci celkem	Podíl věcí za účasti přísedících v %		Věci	Podíl věcí za účasti přísedících v %
2015	884	884	100,00	24481	25365	3,49
2016	837	837	100,00	24326	25163	3,33
2017	871	871	100,00	23160	24031	3,62
Celkem	2 592	2 592	100,00	71967	74559	3,48

Podíl přísedících na rozhodování v civilní agendě v letech 2015 až 2017:

Okresní soudy

Rok	Pravomocně skončené věci		
	Věci za účasti přísedících*	Věci celkem	Podíl věcí za účasti přísedících v %
2015	4 378	331 142	1,32

2016	3 314	289 182	1,15
2017	2 673	248 993	1,07
Celkem	10 365	869 317	1,19

*Pracovní věci, které nebyly vyřízeny platebním rozkazem

Počet senátních věcí (přisedicí) - počet pravomocně skončených věcí				
Rok	Celkem	Hlavy V, VI	Není ZZ	Odečet celkem
2014	7670	1789	2554	4343
2015	7586	1936	2355	4291
2016	7960	2224	2387	4611
2017	7503	2094	2289	4383
2018	7491	2166	2168	4334
Průměr	7642	2041,8	2350,6	4392,4

Dále lze uvést, že v roce 2013 bylo vyplaceno přisedicím na náhradách celkem 13 416 803,71 Kč a v roce 2014 celkem 13 687 757,92 Kč, v roce 2014 celkem 13 451 480,- Kč, v roce 2015 celkem 13 595 241 Kč, v roce 2016 celkem 13 715 113 Kč a v roce 2017 celkem 14 020 923 Kč.

V závislosti na shora uvedeném je tedy v případě omezení rozhodování přisedicích v trestních řízeních možné počítat s úsporou ve výši cca 6 000 000 Kč.

Sociální dopady, dopady na podnikatelské prostředí, na rodiny a dopady na specifické skupiny obyvatel a na životní prostředí návrh nevyvolává.

8. Zhodnocení dopadu navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhované řešení má dopad ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů, neboť zavádí oznamovací režim vztahující se k vedlejší činnosti soudců, tj. rozšiřuje rozsah informací, které předseda soudu o soudcích působících na jeho soudu shromažďuje. Tím dojde k podstatné změně způsobu zpracování osobních údajů a rozšíření seznamu osobních údajů i o údaje jiných subjektů, než jsou pouze soudci. Soudci tyto osobní údaje předsedovi soudu předají na formuláři, který zveřejní Ministerstvo spravedlnosti na svých internetových stránkách. Každý předseda pak bude tedy s těmito informacemi nakládat podobným způsobem, jako s ostatními

osobními údaji, které shromažďuje a zpracovává. Nedojde tedy ke snížení ochrany osobních údajů v rámci jejich zpracování. Tento návrh zákona je tedy plně v souladu s právními předpisy České republiky i Evropské unie upravujícími ochranu soukromí a osobních údajů.

Jako záruku dostatečné ochrany osobních údajů lze označit stanovení struktury oznámení o vedlejší činnosti, čímž bude zajištěno předávání osobních údajů pouze v nezbytném rozsahu.

9. Zhodnocení korupčních rizik

Zhodnocení korupčních rizik provedené dle metodiky CIA:

(1) Přiměřenost

Navrhovaná novela zákona o soudech a soudcích je v souladu s ústavním zmocněním a odpovídá svým rozsahem právní úpravě předmětné problematiky, je tedy rozsahem a obsahem přiměřená tomu, co má upravovat.

Navrhovaná změna na jednu stranu rozšiřuje kompetence soudů v oblasti podílu na výběru nových soudců, a to především díky jejich rozsáhlému zapojení do jednotlivých výběrových řízení. Na druhou stranu by mělo v této oblasti zrušením institutu přisedících dojít ke snížení počtu subjektů, které budou moci zasahovat do nezávislosti a nestrannosti soudnictví. Lze tedy konstatovat, že zde nedochází k neúměrnému rozšíření kompetence některého z orgánů ani k přílišné centralizaci výběru soudců, soudních funkcionářů nebo soudního řízení do rukou jediného orgánu, a to i vzhledem k různorodosti složení jednotlivých výběrových komisí.

Navrhovaná právní úprava zvýší objektivitu a transparentnost procesu výběru soudců, neboť nově budou probíhat jednotlivá výběrová řízení před komisemi, složenými jak ze zástupců moci soudní, tak moci výkonné. Poté dojde také mimo jiné k výslovnému zákazu působení soudců v politických stranách, čímž bude posílen princip dělby moci. Současně omezení podílu přisedících na rozhodování v trestním řízení přinese snížení korupčních rizik s ohledem na snížení počtu subjektů, které budou moci ovlivnit rozhodování soudu v některých konkrétních případech.

(2) Efektivita

Regulace stanovené novelou zákona bude možné efektivně implementovat. Ministerstvo spravedlnosti je schopné kontrolovat a vynucovat dodržování takové regulace.

Největší rizika jsou spojována s personálním zajištěním výběrových řízení, jak na pozici justičních kandidátů, tak i na pozice konkrétních soudců. Maximální pozornost proto musí být věnována preciznímu složení jednotlivých výběrových komisí, a to za zákonem stanovených podmínek.

Rizika lze také spatřovat v případě zavedení oznamovacího režimu vedlejších činností soudu, kdy bude především na předsedech jednotlivých soudů, jaká nastaví konkrétní pravidla pro vedení evidence takových oznámení. Celý systém oznamování vedlejší činnosti však má za cíl preventivně působit na soudce, aby nevykonávali vedlejší činnosti, které by svým charakterem mohly porušovat zákon.

(3) Odpovědnost

Návrh určuje kompetentní orgány, které v dané věci rozhodují.

Ministerstvo technicky zabezpečuje provoz evidence zájemců na pozici justičního kandidáta a soudce.

Předsedové jednotlivých soudů vyhláší výběrové řízení na pozici asistenta. Předsedové krajských soudů vyhláší výběrové řízení na pozici justičního kandidáta. Justiční akademie zajišťuje v případě výběrového řízení na pozici justičního kandidáta písemný test aplikace práva.

Předsedové soudů poté zajišťují koordinaci hodnocení odborné přípravy justičního kandidáta.

V případě oznamovacího režimu vedlejší činnosti je vedení oznámení v kompetenci předsedy příslušného soudu.

(4) Opravné prostředky a kontrolní mechanismy

Možnost účinné obrany proti nesprávnému postupu se v jednotlivých okamžicích výběru proměňuje, a to v návaznosti na subjektech, které v průběhu výběru soudců a funkcionářů vystupují. Zavedením transparentního výběru soudců dojde k výraznému posílení právní jistoty a legitimního očekávání jednotlivých uchazečů.

V případě vedlejší činnosti jsou kontrolní mechanismy rozšířeny o oznamovací povinnost, kdy na základě jejího zavedení budou předsedové jednotlivých soudů informováni o vedlejší činnosti provozované soudci jejich soudu a budou moci v závislosti na těchto zjištěních reagovat v případě podezření z narušení důstojnosti soudcovské funkce nebo ohrožení důvěry v nezávislost a nestrannost soudnictví.

10. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná úprava nemá dopady na bezpečnost nebo obranu státu.

II. Zvláštní část

K části první (změna zákona o soudech a soudcích)

K bodům 1, 7 až 9, 11 až 12, 22, 23, 26, 27, 29, 31, 32 (§ 3, 30, 34, 43, 44, 83, 123, 126, 127, 130, 132)

Legislativně technické změny související se zakotvením nového institutu justičního kandidáta. Současně v § 83 dochází k rozšíření osob, při jejichž odborné přípravě mohou soudci přispívat svými znalostmi a zkušenostmi, o insolvenční správce. Více v odůvodnění k bodu 21 (§ 109 až 117).

K bodům 2 a 3 (§16 a 36a)

Změny směřují ke sjednocení požadavku na vzdělání kladené na asistenty soudců.

K bodu 4 (§ 40)

Stávající textace ustanovení v části, která se týká počtu zřizovaných soudních oddělení, působí výkladové obtíže, neboť z ní jednoznačně nevyplývá, jakým způsobem má počet soudních oddělení odpovídat systemizovanému počtu soudců konkrétního soudu.

V aplikační praxi je běžné, že je jeden soudce zařazen ve více soudních odděleních, v některých případech rovněž ve více soudních odděleních vyřizujících rozdílné agendy. Pro soudní oddělení, v nichž jsou věci projednávány a rozhodovány v senátech (typicky odvolání na krajských a vrchních soudech, soudní oddělení Nejvyššího soudu), činí počet soudních oddělení třetinu – případně i nižší podíl – počtu soudců, neboť senáty jsou nejméně tříčlenné (a to za předpokladu, že by každý soudce odvolacího soudu byl zařazen právě do jednoho soudního oddělení zřízeného podle senátu).

Z uvedeného je zřejmé, že systemizovaný počet soudců dává o počtu soudních oddělení fakticky pouze mlhavou představu, rozhodně nelze položit rovnítko mezi počet soudců a počet soudních oddělení, a to ani při doplnění určitého pevného koeficientu na jednu ze stran takové uvažované rovnice.

Počet soudních oddělení by měl předně odpovídat konkrétní organizaci práce u daného soudu a vycházet z počtu a druhu vyřizovaných věcí. Jako takový by měl být určován primárně předsedou soudu při sestavování rozvrhu práce.

Jestliže platí, že soudní oddělení je základní organizační jednotkou soudu a že je zřizováno podle samosoudců nebo senátů, je toliko třeba v zákoně postavit najisto, že každý soudce je zařazen alespoň do jednoho soudního oddělení (neboť právě jen v rámci soudního oddělení může věci projednávat a rozhodovat, případně se v rámci senátu na tomto procesu podílet). Na organizaci práce konkrétního soudu pak bude ponecháno, zda má být soudce zařazen do jednoho či více soudních oddělení.

K bodu 5 (§ 42d)

V souvislosti s novelizací § 40 je nutné přesunout legislativní zkratku „ministerstvo“ do ustanovení § 42d.

K bodu 6 (§ 42e)

V rámci projednávání novely insolvenčního zákona (následně přijaté a vyhlášené pod č. 31/2019 Sb.) byl předložen a schválen poslanecký pozměňovací návrh, jímž dochází ke změnám v úpravě generátoru přidělování v § 42a a násl.

V § 42e bylo v návaznosti na důvody pro přerozdělování již přidělených věcí nově výslovně stanoveno, že je možné, aby již přerozdělené věci byly přiděleny zpátky do soudního oddělení, ve kterém byly vyřizovány původně. Takové vrácení má být možné jenom tehdy, jestliže tak stanoví rozvrh práce. Přijatou novelou byla aplikovatelnost tohoto pravidla ovšem omezena pouze na případy přerozdělení věcí z důvodu nepřítomnosti soudce přesahující 8 týdnů. Soudci, který se vrátí po přerozdělení vyvolaném delší než 8týdenní nepřítomností, má být možno na základě rozvrhu práce znovu vrátit věci, které z jeho soudního oddělení byly přerozděleny, případně jejich část.

Uvedené pravidlo vychází ze zásad procesní ekonomie a umožňuje, aby navrátilivší se soudce mohl takřka okamžitě projednávat opět srovnatelné množství věcí jako ostatní soudci a aby věc projednával ten soudce, který by o ní měl mít největší znalost (což platí především pro již delší dobu běžící řízení) a u něhož existuje předpoklad rychlého a hospodárného projednání a rozhodnutí.

Srovnatelným případem relativně krátkodobé nepřítomnosti je také dočasné přidělení soudce k jinému soudu podle § 68. I v těchto případech se očekává návrat soudce v horizontu týdnů či měsíců, rovněž dočasné přidělení je důvodem pro přerozdělení věcí. Z totožných důvodů jako v případě (obecné) nepřítomnosti přesahující 8 týdnů se navrhuje, aby bylo možné

prerozdělené věci opět přidělit i soudci navráťivšímu se po dočasném přidělení k jinému soudu (což je v zásadě jen specifická forma nepřítomnosti trvající zpravidla déle než 8 týdnů).

K bodům 10 (§ 60)

Změna v odstavci třetím souvisí se zavedením výběrových řízení na funkci soudce. Více důvodová zpráva k bodu 21 (§ 116 a dále). Současně dochází ke specifikaci předpokladu pro výkon funkce soudce v oblasti vzdělání.

K bodům 13 a 14 (§ 85)

Navrhovaná změna zavádí rozšíření dovolených činností o činnost aktivního sportovce, jelikož tímto způsobem dochází k umožnění soudcům vykonávat sportovní činnost i jako činnost výdělečnou. Jedná se o změnu provedenou v reakci na požadavky zástupců justice, kteří poukazují na případy soudců, kteří např. provozují závodní sportovní činnost, nicméně bez této změny právní úpravy nemohou tuto činnost provozovat jako výdělečnou (přičemž mnohdy je ocenění spíše symbolické). Kvalitativně se přitom přivýdělek v rámci sportovní činnosti neliší např. od přivýdělku v rámci činnosti umělecké. Současně však zůstává zachována záruka, že výkonem této činnosti nesmí být narušena důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožena důvěra v nezávislost a nestrannost soudnictví.

Dále je také výslovně uvedeno, že za vedlejší činnost v podobě správy vlastního majetku lze považovat také členství v orgánech bytových družstev, společenství vlastníků jednotek a jiných právnických osob, jejichž hlavní předmět činnosti je zaměřen na uspokojování bytových potřeb svých členů. Tato změna má za cíl především jasné stanovení, že tyto činnosti lze považovat za správu vlastního majetku, a tudíž i činnost, kterou soudce může během výkonu své funkce vykonávat i jako výdělečnou, neboť v minulosti se ohledně toho objevily pochybnosti. Je však nutné zdůraznit, že se tato výjimka nevztahuje na působení soudců v orgánech jakéhokoli bytového družstva, společenství vlastníků jednotek nebo právnické osoby s hlavním předmětem činnosti zaměřeným na uspokojování bytových potřeb svých členů, nýbrž pouze na ty, ve kterých je soudce členem, resp. vlastníkem jednotky, jelikož v ostatních případech by se již nejednalo o správu vlastního majetku.

Výslovně se také zakotvuje zákaz působení soudců ve statutárních, řídicích a kontrolních orgánech podnikajících právnických osob, a to po celou dobu výkonu jejich funkce soudce. Toto ustanovení má za cíl výslovně stanovit, že působení soudců v orgánech těchto

právníků osob by mohlo ohrozit důvěru v nezávislost a nestrannost soudnictví, a proto se tento zákaz stanovuje explicitně.

Další změnou vztahující se § 85 zákona o soudech a soudcích je doplnění odstavce 3, který výslovně zavádí nemožnost soudců působit během výkonu své funkce v politických stranách nebo politických hnutích. Jedná se o opatření směřující k podpoře principu dělby moci. Toto ustanovení v zásadě odpovídá ustanovení § 4 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Cílem je zamezit působení soudců v politických stranách a politických hnutích po celou dobu výkonu jejich funkce, tedy ode dne jejich nástupu do funkce až do zániku jejich funkce soudce. Jedná se spíše o přihlášení se k principu, že soudce by neměl být členem politické strany, s čímž máme jako země zkušenosti spíše historické. Členství soudců v politických stranách a politických hnutích se může jevit jako komplikované především z toho důvodu, že členové politických stran a hnutí mají povinnost prosazovat zájmy takovéto strany nebo hnutí (obdobnou deklaraci nalezneme ve stanovách stran a hnutí, k jejichž dodržování se člen strany zavazuje) a naopak soudci se v souladu se zákonem o soudech a soudcích nesmí nechat při výkonu své funkce ovlivnit zájmy politických stran, veřejným míněním a sdělovacími prostředky. Proto je vhodné zákaz členství soudců v politických stranách a politických hnutích upravit výslovně. Dále pak dochází ke specifikaci orgánů komor Parlamentu, ve kterých může soudce působit, kdy se výslovně uvádí, že se jedná o orgány poradní.

K bodu 15 (§ 85a)

Nově vložený § 85a zavádí oznamovací režim týkající se vedlejší činnosti soudců. Soudci budou nově povinni do 30. června následujícího kalendářního roku podávat předsedovi svého soudu oznámení o své vedlejší činnosti obsahující informace o předmětu a způsobu vykonávané vedlejší činnosti, subjektu, pro který tuto vedlejší činnost vykonávali, místě výkonu a časovém rozsahu této vedlejší činnosti. Cílem zavedení tohoto oznamovacího režimu je zamezit situacím, kdy předseda soudu nemá žádné informace týkající se vedlejší činnosti soudců působících u daného soudu. Současně je cílem také vytvořit určitý systém kontroly dodržování zákona soudci, a to především za účelem zamezení případného narušení důstojnosti soudcovské funkce nebo ohrožení důvěry v nezávislost a nestrannost soudnictví. Cílem není odradit soudce od výkonu vedlejších činností, naopak pedagogická či publikační činnost může být prospěšná, ale nastavit transparentní pravidla.

Z oznamovací povinnosti je vyloučena správa vlastního majetku, jelikož jde o výdělečnou činnost, která je svou povahou od ostatních činností odlišná. V případě správy vlastního majetku se nepředpokládá ovlivňování soudce v souvislosti s vedlejší výdělečnou činností a případné konkrétní informace vztahující se k takovým příjmům jsou již v současnosti předmětem oznámení v souladu se zákonem o střetu zájmů.

Výslovně však ustanovení § 85a odst. 2 stanoví, že oznámení o vedlejší činnosti soudce nepodává v případě, že nevykonává výdělečnou činnost podle § 85 odst. 1 nebo pokud výše celkového hrubého ročního příjmu z této činnosti nepřesáhne 20 % jeho ročního platu soudce. Výše navrhovaná úprava oznámení o vedlejší činnosti podávaná soudci s příjmem přesahujícím 20 % ročního platu soudce k rukám předsedy soudu, kde dotýčný soudce působí, je vedená snahou zamezit nepřiměřenému administrativnímu zatížení soudců v případech, kdy vedlejší činnost vůbec nevykonávají nebo vykonávají jen v omezeném rozsahu, tj. pokud za všechny vedlejší činnosti v daném kalendářním roce v souhrnu obdrží příjem nižší než 20% jeho ročního platu, který obdrží za výkon funkce soudce. Náležitosti formuláře, na kterém budou oznámení podávána, zveřejní Ministerstvo spravedlnosti na svých internetových stránkách.

K bodům 16 a 17 (§ 88 a 94)

Jedná se o změny legislativně technického charakteru.

K bodům 18 a 19 (§ 105a až § 105e)

Obecně

Postavení soudních funkcionářů je v České republice specifické, jedná se o představitele justice, kteří vykonávají státní správu soudů a mají v tomto smyslu rozsáhlé pravomoci a vedle Ministerstva spravedlnosti určující vliv na chod soudů. Silné postavení zastávají předsedové krajských soudů, kteří významně ovlivňují personální složení a hospodaření všech okresních soudů v jejich obvodu. Specifickému a významnému postavení musí odpovídat i právní úprava jejich výběru a jmenování.

Opakované jmenování do funkce

Navrhuje se upravit zákaz opakovaného jmenování soudních funkcionářů. Zákaz opakování funkce je nutné zakotvit v návaznosti na nález Ústavního soudu ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 39/08, kde Ústavní soud dospěl k závěru, že problémem je možnost opakování funkčního období sama o sobě, protože může vést soudní funkcionáře k tomu, aby postupovali způsobem vytvářejícím předpoklady pro jejich opětovné jmenování, resp. aby jejich jednotlivé kroky, včetně způsobu rozhodování (funkcionáři soudů jsou především soudci), byly vnějším světem takto nahlíženy a posuzovány, přičemž v podmínkách neexistence soustavy brzd a vyvážení k exekutivě s jejími výlučnými rozhodovacími pravomocemi v personální oblasti tuto možnost nelze vyloučit.

Opakovaný výkon funkce předsedy soudu je nepřípustný u téhož soudu. U předsedů okresních soudů se především z praktických důvodů, kdy zejména u menších soudů může nastat situace, že v danou chvíli nebude vhodný kandidát z místních soudců, připouští výkon funkce předsedy u soudu téhož stupně. Po skončení mandátu předsedy okresního soudu se tak soudce může příp. ucházet o funkci předsedy jiného okresního soudu. U místopředsedů je opakování funkce u jiného soudu taktéž přípustné; u téhož soudu je to vyloučeno pouze v bezprostředně následujícím funkčním období. U vrchního a krajského soudu je opakování mandátu u soudu téhož stupně (jiného krajského nebo vrchního soudu) možné až po uplynutí doby 5 let od dne zániku funkce.

Není vyloučen postup z funkce místopředsedy do pozice předsedy soudu. Jmenování do funkce místopředsedy a následně předsedy soudu může být přínosné a je příkladem kariérního postupu. Zákon výslovně nezakazuje opačný případ, kdy by předseda soudu zastával následně funkci místopředsedy, ačkoli by se takové případy neměly vyskytovat. Takový postup může vyvolat dojem prodloužení mandátu předsedy o dalších 7 let, a to zejména kdyby došlo pouze k „prohození“ funkcí předsedy a místopředsedy u stejných osob. Samozřejmě zákon nevylučuje působení ve funkci předsedy soudu a následně předsedy soudu vyššího stupně (předseda okresního soudu se uchází o funkci předsedy krajského soudu), opět se jedná o žádoucí stav, kdy zkušenosti získané v manažerské funkci s působností v rámci okresního soudu mohou být zúročeny v rámci vyšší manažerské pozice.

Výběr soudních funkcionářů

Výběr soudních funkcionářů je nutné realizovat v rámci transparentních výběrových řízení na základě předem stanovených pravidel a s přihlédnutím k objektivním kritériím.

V současné době jsou funkcionáři vybíráni ve výběrových řízeních, postup stanoví Instrukce ministra spravedlnosti o postupu při navrhování a jmenování funkcionářů soudu. Jeví se jako nezbytné zakotvit předpoklady pro výkon funkce předsedy nebo místopředsedy soudu do zákona.

Výběr předsedů bude tedy i nadále probíhat v rámci výběrového řízení, nově však budou předpoklady pro jmenování do funkce stanoveny přímo zákonem. Dalším předpokladem pro výkon funkce předsedy nebo místopředsedy je výkon funkce soudce nejméně po dobu 5 let. Tato doba se jeví jako minimální pro seznámení se s chodem justice a poznání vnitřních procesů soudů a získání základních zkušeností. Lze předpokládat, že o funkci předsedy a místopředsedy se budou ucházet zejména soudci s delší zkušeností v justici, zákon však stanoví minimální standard.¹¹ Současně ustanovení § 105b klade vyšší nároky na morální vlastnosti soudních funkcionářů, než na morální vlastnosti řadových soudců. To souvisí především s tím, že funkcionáři mají v souvislosti se svými zákonnými kompetencemi sloužit pro ostatní soudce jako autorita, zajišťující plynulé fungování celého soudu a současně řádně vykonávat funkci soudce, včetně toho, že by měli být pro řadové soudce vzory v oblasti etických pravidel.

Nově se zavádí povinnost absolvovat manažerské vzdělávání pro justiční funkcionáře. Součástí vzdělávacího programu by měly být odborné semináře, kde soudci získají znalosti a dovednosti vedoucí k lepšímu využití potenciálu lidských zdrojů v organizaci, schopnosti řídit změny, efektivně nastavit procesy, zlepšit komunikaci a důvěru uvnitř organizace. Problematika řízení by měla být zaměřena s ohledem na specifika justice. Vedle odborných seminářů by součástí vzdělávacího programu měla být vzájemná výměna zkušeností a problémů z praxe. Soudci jmenovaní do manažerských funkcí nejsou na manažerskou roli soustavně připravováni. Vrcholný management soudů, který není systematicky vzděláván

¹¹ Z nálezu Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 87/06, mimo jiné vyplývá, že požadovaným předpokladem rozhodnutí o kariérním postupu (kam Ústavní soud řadí i jmenování soudním funkcionářem) bývá primárně splnění přesně stanovených odborných předpokladů, především minimální doba soudcovské či právní praxe jmenovaného.

v manažerských disciplínách, může vést k neefektivnímu využívání potenciálu lidských zdrojů, pracovní procesy jsou nastaveny řadu let beze změny, část úkonů a postupů probíhá stereotypně. Již dnes Justiční akademie v rámci Operačního programu Zaměstnanost realizuje projekt „Rozvoj justice v oblasti manažerských dovedností“¹². Kurzy reagují na aktuální vzdělávací potřeby vedoucích pracovníků soudů (a státních zastupitelství), které byly zjišťovány v dotazníkovém šetření, z evaluačních listů ze seminářů a z rozhovorů s manažery justice. Uchazeč by v ideálním případě měl úspěšně projít manažerským vzděláním na Justiční akademii již v okamžiku, kdy se hlásí do výběrového řízení nebo alespoň v okamžiku, kdy je jmenován do funkce předsedy či místopředsedy soudu. Zároveň by absolvované vzdělání jako podmínka pro přihlášení do výběrového řízení mohla být příliš tvrdá a v praxi by mohla vyloučit schopné kandidáty, kteří jen neměli příležitost se manažerského vzdělání zúčastnit, proto zákon umožňuje dodělat si justiční manažerské minimum až po jmenování do funkce. Zákon zároveň stanoví nejzazší okamžik, kdy je nutné absolvovat kurz Justiční akademie, a to 2 roky ode dne jmenování do funkce. Nesplnění této povinnosti by mohlo být kárným proviněním předsedy nebo místopředsedy soudu.

K § 105c

Výběrové řízení

Výběrové řízení vyhlašuje ministr nebo příslušný předseda soudu, a to podle pravidla kdo navrhuje ke jmenování, ten vyhlašuje výběrové řízení.

Ustanovení o výběrovém řízení se nevztahují na funkcionáře nejvyšších soudů. Zde i nadále zůstává neomezená diskrece prezidenta.

Zákon nevyžaduje konání výběrového řízení na místopředsedy soudu, a to v návaznosti na provázání funkčních období předsedů a místopředsedů soudů (více k bodu 20, § 108). Návrh na jmenování podává příslušný předseda, tento návrh však musí být odůvodněný a musí z něj vyplývat, že soudce splňuje požadavky dle § 105b. Není vyloučeno, aby se výběrové řízení na místopředsedu konalo. V takovém případě je způsob výběrového řízení v rukou příslušného předsedy soudu.

Ministerstvo ve vyhlášce stanoví, jaké informace má obsahovat oznámení o vyhlášení výběrového řízení. Bude se jednat o úpravu postupu při oznámení a zveřejnění výběrového

¹² Cílem projektu je v letech 2018–2020 proškolit alespoň 1 100 řídících zaměstnanců justice v oblastech plánování, organizování, řízení lidí, vedení lidí, komunikování, vyjednávání, rozhodování, řešení problémů.

řízení, lhůty pro oznámení, podávání přihlášek. Dále ve vyhlášce ministerstvo upraví postup při zajišťování stanovisek, výkazu soudce a hodnocení.

Přehled osob, které vyhláší výběrové řízení ve vztahu k obsazovaným funkcím (u místopředsedů zákon nevyžaduje výběrové řízení, takový postup však není vyloučen)

funkcionář (obsazované místo v rámci výběrového řízení)	vyhláší výběrové řízení	navrhuje	jmenuje
předseda vrchního soudu	ministr spravedlnosti	ministr spravedlnosti	prezident republiky
místopředseda vrchního soudu	předseda vrchního soudu	předseda vrchního soudu	ministr spravedlnosti
předseda krajského soudu	ministr spravedlnosti	ministr spravedlnosti	prezident republiky
místopředseda krajského soudu	předseda krajského soudu	předseda krajského soudu	ministr spravedlnosti
předseda okresního soudu	předseda krajského soudu	předseda krajského soudu	ministr spravedlnosti
místopředseda okresního soudu	předseda okresního soudu	předseda okresního soudu	ministr spravedlnosti

§ 105d

Ve výběrovém řízení se posuzují předpoklady pro výkon funkce předsedy soudu. Uchazeč v rámci výběrového řízení představí své záměry spojené s výkonem funkce předsedy. Jako podklad pro výběrové řízení je vypracováno hodnocení soudce a roční statistický výkaz soudce. Příslušné soudcovské rady pak k osobě kandidáta a jemu případnému jmenování do funkce vypracují stanovisko.

Roční statistický výkaz činnosti soudce

Výkaz soudce je soubor statistických údajů o věcech, které soudce vyřídil v uplynulém kalendářním roce a dalších údajů. Na základě izolovaných údajů o počtu vyřízených věcí nelze usuzovat na kvalitu uchazeče, stejně tak neplatí, že uchazeč, který se účastnil nejvíce vzdělávacích akcí, je ten nejlepší uchazeč, ale v souhrnu mohou údaje poskytnout (společně s dalšími podklady a osobním pohovorem) ucelený obraz o uchazeči o funkci. Výkaz soudce, který působil ve funkci předsedy nebo místopředsedy, je doplněn o údaje o výkonnosti soudu. Nejedná se tedy o podklad, který by měl být rozhodující v rámci výběrového řízení, ale o jeden z podkladů, ke kterým bude výběrová komise přihlížet.

Hodnocení soudce

Hodnocení soudce je jedním z podkladů pro rozhodnutí výběrové komise v rámci výběrového řízení. Je nutné, aby komise měla veškeré relevantní informace o uchazeči. Jen za splnění tohoto předpokladu jsou členové komise schopni zodpovědně vybrat nejlepšího kandidáta. Již v současné době jsou uchazeči hodnoceni pro účely výběrového řízení.

K § 105e

Výběrová komise

Složení komise se odvíjí od obsazované pozice. Ve výběrové komisi mají soudci většinu. Výběrové komise pro výběr předsedů soudů jsou 5 členné. Komise se tedy vždy skládá z 3 soudců a 2 dalších členů – nesoudců. Složení výběrové komise je v zájmu vyloučení veškerých pochybností o účelovém složení výběrových komisí velmi konkrétně stanoveno přímo zákonem. Součástí komise je odcházející předseda a také funkcionář z obvodu jiného soudu. Komisi pak doplňuje předseda Nejvyššího soudu.

Formulace předseda nebo jím pověřený místopředseda omezuje diskreci toho, kdo komisi jmenuje. Členem komise je vždy předseda. Pokud se předseda soudu nemůže zúčastnit výběrového řízení nebo se výběrového řízení účastnit nechce, pověří svého místopředsedu.

Členem výběrové komise na funkci předsedy okresního soudu je primárně místopředseda krajského soudu, v jehož obvodu je obsazována funkce předsedy okresního soudu, nicméně navrhované znění umožňuje, aby jím byl i místopředseda krajského soudu, v jehož obvodu místo předsedy okresního soudu obsazováno není. Dále jsou členy náměstek ministra spravedlnosti pro řízení sekce, odborník z resortu justice a předseda nebo jím pověřený místopředseda okresního soudu, a to jak příslušného soudu, kde je funkce obsazována, tak i okresního soudu, u kterého funkce obsazována není.

Krajský soud, jehož předseda je součástí výběrové komise (nebo tímto předsedou určený místopředseda), je určen losem, aby bylo sestavování komise, co nejvíce transparentní a byly vyloučeny veškeré možné pochybnosti a možném účelovém složení výběrové komise. Losovat se bude, v případě výběru předsedy krajského soudu, ze 7 krajských soudů. V případě výběrového řízení na funkci předsedy okresního soudu, los určí konkrétní okresní soud z obvodu krajského soudu, jehož předseda bude členem výběrové komise.

Ministerstvo ve vyhlášce stanoví podrobnosti výběrového řízení, pravidla pro jednání komise, zápis z výběrového řízení, podrobnosti k ústnímu pohovoru – v jakém pořadí přistupují uchazeči před komisi, podjatost členů komise, omluvy neúčasti a další.

K bodu 20 (§ 108)

Dochází k novému propojení funkčního období předsedy soudu a místopředsedů téhož soudu. Funkční období místopředsedů soudů končí společně s koncem funkčního období předsedy soudu, proto jejich funkce zanikají současně. Dochází k posílení koncepce, že místopředseda je úzkým spolupracovníkem předsedy, kterého si sám předseda vybere (na místopředsedy se obligatorně nekoná výběrové řízení). Místopředseda vykonává činnosti v rozsahu, v jakém je k tomu pověřil předseda soudu, proto je důležité, aby si předseda mohl vybrat své spolupracovníky a aby nedocházelo k tomu, že „odcházející“ předseda vybírá místopředsedu „novému“ předsedovi např. na následujících 6 let, v extrémním případě by to mohlo vést k tomu, že funkce místopředsedy bude kompetenčně vyprázdněna.

Odborná justiční zkouška

Koncept odborné justiční zkoušky je navržen v návaznosti na sjednocení systému přípravy soudců v české justici. Na soudech by měli primárně působit asistenti soudců, kteří by asistovali jednotlivým soudcům při vyřizování každodenní agendy. Asistenti by se primárně soustavně nepřipravovali na výkon funkce soudce (dochází tedy k návratu k původnímu konceptu asistentské pozice), ale seznamovali by se s chodem justice a po minimální době, kdy v justici pracují, by jim bylo umožněno složit justiční zkoušku. To ovšem neznámá, že by neměli být soustavně školeni. Odborné vzdělávání umožní asistentům řádnou přípravu na odbornou justiční zkoušku (povinnost prohlubování vzdělání vychází již z obecných ustanovení zákoníku práce) a zkvalitnění jejich práce na soudě.

Přístup k odborné justiční zkoušce zůstává zachován pro osoby uvnitř justice, tedy asistenty soudců a vyšší soudní úředníky. V případě vyšších soudních úředníků se požaduje získání vysokoškolského vzdělání na vysoké škole v České republice, jelikož také vyšší soudní úředníci se v praxi podílejí na rozhodování ve věci samé a je tedy nezbytné, aby ovládali české právo. Současně se tím cílí na sjednocení požadovaného vzdělání jak u asistentů, tak i u vyšších soudních úředníků a soudců. Vykonání odborné justiční zkoušky umožní ministerstvo jak asistentovi soudce okresního, krajského a vrchního soudu, tak samozřejmě asistentovi soudce Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu. Nově se sjednocuje doba praxe pro asistenty a vyšší soudní úředníky, jelikož původní delší praxe pro vyšší soudní úředníky neměla opodstatnění. Praxe se započítává vždy po ukončení vysokoškolského studia v magisterském studijním programu Právo a právní věda v oblasti vzdělání Právo nebo v obsahově odpovídajícím studijním programu.

Vykonání odborné justiční zkoušky bude dále umožněno státním zaměstnancům ve služebním poměru v oboru služby legislativa a právní činnosti, vykonávajícím službu v tomto oboru minimálně 5 let, a to za zákonem stanovených podmínek.

Odborná justiční zkouška je jedním z předpokladů pro výkon funkce soudce. Nově by měla být justiční zkouška skládána před odbornou přípravou justičního kandidáta. Primárně by měla být určena pro asistenty soudce po 3 leté praxi (z čehož musí být minimálně jeden rok ve funkci asistenta soudce, což je možné považovat za minimální dobu nutnou k seznámení se

s chodem justice a řádnou přípravu na odbornou justiční zkoušku), tak je tomu ostatně i v současné době, kdy většinu přihlášených tvoří asistenti soudců. Ani v současné době není postup, kdy je prvně složena odborná justiční zkouška a poté probíhá přípravná služba justičního čekatele, výjimečný. Zachovává se stávající úprava započítávání doby jiné právní praxe. Základní parametry odborné justiční zkoušky by měly zůstat nezměněny, i nadále by se měla skládat z písemné a ústní části před 5 člennou komisí. Většinu v této komisi tvoří vždy soudci. Seznam osob, z nichž budou jmenováni členové zkušební komise, zveřejní ministerstvo na internetových stránkách. Na rozdíl od současné úpravy by měl být detailněji upraven průběh odborné justiční zkoušky v prováděcím předpise. Nově by měl být jasně nastaven postup při vyhlášení termínů, přihlašování na zkoušku, pozvánek na zkoušku a výběru spisů určených pro písemnou část zkoušky.

K § 112 až § 115

Justiční kandidát

Nově by příprava na výkon funkce soudce měla probíhat po složení odborné justiční zkoušky nebo jiné profesní zkoušky. Na funkci soudce by byli připravováni pouze uchazeči, kteří již složili odbornou zkoušku. Příprava by měla trvat 1 rok. Justiční kandidát by se měl soustředit na intenzivní přípravu na svou budoucí funkci, pod vedením zkušených kolegů by měl být součástí každodenního pracovního zatížení soudce, což však neznamena, že by měli být justiční kandidáti využíváni jako chybějící vyšší soudní úředníci. Jejich činnost by již měla být velice kvalifikovaná a měla by spočívat v přípravě podkladů pro soudce a právních rozborů. Justiční kandidát by neměl každodenně rozhodovat svým jménem. Jejich vzdělávání by mělo být zaměřeno na dovednosti soudce. Zejména by se mělo jednat o praktické kurzy typu simulovaná soudní jednání či kurzy zaměřené na praktické otázky výsledku či provádění důkazů v soudní síni. Předpokládá se, že justiční kandidáti již mají odborné znalosti na vysoké úrovni, proto by měla být příprava zaměřena na samotné jádro výkonu funkce soudce. To by nicméně nemělo být vykládáno v extrému, kdy by byla dána přednost perfektní znalosti procesních pravidel a pohybu spisu v soudní kanceláři před dovedností precizního hmotněprávního posouzení sporů. Justiční kandidáti budou velice úzká skupina osob, která bude připravována na výkon funkce soudce. V následujících výběrových řízeních na uvolněná místa soudů by měli patřit mezi nejúspěšnější kandidáty.

Výběr soudců by měl být prováděn až ve fázi, kdy bude možné využít i cenné poznatky o osobě uchazeče získané v průběhu praxe justičního kandidáta. Negativem této možnosti je přidání dalšího výběrového řízení, což je však dostatečně vyváženo přínosy, tj. větší pravděpodobnost objektivního hodnocení kandidáta (hodnotitelé v kandidátovi nevidí budoucího kolegu), a zejména v možnosti vycházet z tohoto hodnocení při výběru soudce.

K 116 až § 117

Výběrové řízení na funkci soudce

Ministerstvo spravedlnosti by nově mělo zajišťovat a organizovat výběr soudců pro jednotlivé obvody krajských soudů. Justiční akademie je do výběru soudců zapojena nejen při tvorbě zadání písemných částí, ale také prostřednictvím svého psychologického pracoviště. Důležité je zajištění adekvátního zastoupení soudců ve výběrových komisích.

Výběrové řízení se skládá ze čtyř fází.

- 1) Posouzení přihlášky.
- 2) Písemná část – test aplikace práva.
- 3) Psychologické vyšetření (u osob s jinou právní praxí) - psychologické vyšetření je jedním z podkladů pro výběrové řízení a výsledky vyšetření mají doporučující charakter.
- 4) Ústní část – pohovor.

Výběrová komise bude složena z většiny soudců, kteří by měli mít u výběru soudců rozhodující hlas. Členové výběrové komise by měli mít odborné a morální předpoklady pro nestranný výkon funkce člena komise.

Uchazeči musí splnit podmínku absolvování odborné přípravy justičního kandidáta, a to v posledních 5 letech předcházejících výběrovému řízení. Praxi justičního kandidáta nemusí splnit uchazeči, kteří vykonávají dostatečně dlouhou dobu jinou právnickou profesi. Jeví se jako vhodné, aby justice byla obohacena, a to alespoň částečně, o soudce, kteří mají zkušenost také mimo soudní soustavu. Česká republika obecně tíhne ke kariérnímu modelu soudce, což je v kontinentálním právu obvyklé. Většina uchazečů o funkci soudce neprojde jinou právní praxí. Přípravná služba dle některých názorů nemůže nahradit určité odborné znalosti, ale zejména praktické zkušenosti z jiných právních oborů a povolání, které by budoucí soudce měl nabýt, aby mohl kvalitněji a objektivněji rozhodovat ve své soudní praxi. Dle některých

názorů by mělo být minimem to, že justiční kandidát projde před absolvováním odborné soudní praxe několikaletou jinou právní praxí, a to jak státního zástupce, tak advokáta. Vstupoval by pak do životní etapy spojené s výkonem funkce soudce tím pádem i v pozdějším věku, a tedy plusem pro kvalitu rozhodování by byly nejen nabyté odborné a právní znalosti a zkušenosti, ale i zkušenosti životní. Přístup jiných právních profesí do justice je tedy vyvážením jinak čistého kariérního modelu. Obdobný přístup vstupu zkušených právníků do justice je v zahraničních právních úpravách obvyklý.

K § 117a

Výběr soudců na nejvyšší soudy by měl probíhat podle současných pravidel, kdy předseda Nejvyššího soudu a předseda Nejvyššího správního soudu vydá pravidla pro výběr kandidátů na tyto soudy. Pravidla pro výběr předsedové zveřejní na webových stránkách soudu.

Pravidla by měla být dostatečně konkrétní a stanovit jasné podmínky, které musí uchazeč splnit, aby mohl být jmenován soudcem nejvyšších soudů. Podmínky stanovené pravidly tak konkretizují zákonné předpoklady, které jsou pro výkon funkce soudce nezbytné a které musí splňovat jakýkoli soudce, tj. jak soudci okresních, krajských a vrchních soudů, tak i soudci soudů nejvyšších. Jedná se o podmínky stanovené v § 60 (předpoklady pro výkon funkce soudce), ale také v § 117 (minimální délka praxe pro osoby přicházející z vně justice). V případě soudců by pak měla pravidla stanovit, jakým způsobem dojde k přidělení soudce k příslušnému soudu.

K bodu 24, 25 a 28 (§ 123 a 126)

Vypouští se ustanovení související se správou znalecké agendy. Nový zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a nový zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích přenáší veškerou agendu spojenou se znaleckou a tlumočnickou činností na Ministerstvo spravedlnosti. Nově (od 1. 1. 2021) tedy soudy nebudou vykonávat žádnou agendu spojenou se znalci a tlumočníky.

Písmeno e) se výslovně doplňuje o povinnost zajišťovat vzdělávání pro asistenty soudů, což navazuje na současnou dobrou praxi krajských soudů, které zajišťují vzdělávání pro justiční čekatele a asistenty soudců.

K bodům 30 a 32 (§ 129 a 132)

Justiční akademie

Mezi úkoly Justiční akademie se doplňuje také možnost školení dalších osob, které spolupracují se soudy a státními zastupitelstvími, zejména orgánů činných v trestním řízení. V některých případech je vhodné, aby se příslušníci v policejních orgánech školili se státními zástupci. Dále se doplňuje možnost školení orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Bude se jednat zejména o společná školení s opatrovnickými soudci.

V souvislosti s novou právní úpravou výběrového řízení na funkci soudce se navrhuje zřídit v Justiční akademii nový organizační útvar – psychologicko-diagnostickou laboratoř. Tato změna by měla být realizována změnou organizačního řádu Justiční akademie. Bude nutné následně zapracovat zřízení nového organizačního útvaru do organizačního řádu Justiční akademie. Psychologické centrum by mělo mít primárně na starosti testování uchazečů o funkci justičního kandidáta a soudce v rámci výběrového řízení. Dále by psychologové, kteří budou v centru pracovat, měli být využíváni pro školení soudců, justičních kandidátů a dalších zaměstnanců justice.

Zbylé změny jsou legislativně technického charakteru a navazují na změny při výběru soudců.

K Přejížděným ustanovením

Justiční čekatelé

Novela zákona ruší institut justičních čekatelů a zavádí nový institut justičního kandidátství. Odborná příprava má některé shodné prvky s přípravnou službou justičního čekatele. Stávající justiční čekatelé dokončí přípravnou službu podle svého plánu přípravné služby. Podle zákona ve znění přede dnem nabytí účinnosti novely bude také probíhat přípuštění k odborné justiční zkoušce. Samotný průběh odborné justiční zkoušky bude po nabytí účinnosti novely probíhat podle nových pravidel.

Odborná justiční zkouška a asistenti soudců

Jelikož se mění pravidla, za kterých ministerstvo umožní asistentům vykonat odbornou justiční zkoušku, je nutné upravit vztahy stávajících asistentů. Veškeré přihlášky k odborné justiční zkoušce, které ministerstvo obdrží přede dnem nabytí účinnosti novely zákona, budou posouzeny podle zákona přede dnem nabytí účinnosti novely. Zejména se jedná o podmínky

zápočtu právní praxe. Přihlášky k odborné justiční zkoušce, které budou ministerstvu doručeny po nabytí účinnosti novely zákona, budou posuzovány již podle nové právní úpravy, bez ohledu na to, kdy byl asistent jmenován do funkce.

Výběrové řízení na funkci soudce

Nově se do zákona zakotvuje povinnost absolvovat výběrové řízení na funkci soudce a jedná se o jeden z předpokladů pro výkon funkce soudce. Všichni soudci, kteří budou jmenováni do funkce po nabytí účinnosti zákona, budou muset splňovat tyto předpoklady. Pravidlo, že nově jmenovaní soudci budou muset splňovat podmínky podle zákona účinného v době jmenování, by zde teoreticky nemuselo být uvedeno. Pro úplnost je vhodné dodat, že výběrová řízení, která probíhají u krajských soudů dle Memoranda ministra a předsedů krajských soudů, nelze zaměňovat s výběrovým řízením podle zákona. Předpokladem pro výkon funkce je výběrové řízení podle zákona. Legitimní očekávání není narušeno. V justici probíhá debata o zakotvení výběrové řízení na funkci soudce intenzivně několik let. Naposledy dostala tato debata obrysy v souvislosti s instrukcí ministra v roce 2017. Již v tomto roce byl představen koncept, kdy každý budoucí soudce bude jmenován na základě výběrového řízení. V roce 2018 byla pozastavena účinnost instrukce a ministr spravedlnosti uzavřel s předsedy soudů memorandum o spolupráci, které mělo pokrývat přechodné období do nabytí účinnosti této novely. Asistenti soudců a justiční čekatelé, kteří vstupovali do justice v roce 2017, již byli seznámeni s tím, že výběr soudců bude reformován. Přípravná služba justičních čekatelů probíhá maximálně tři roky, zákon by měl nabýt účinnosti v roce 2021, tedy po čtyřech letech intenzivních debat o podobě systému výběru soudců.

Předpokladem pro účast ve výběrovém řízení je absolvování odborné přípravy justičního kandidáta. V rámci přechodného období se za tuto odbornou přípravu bude považovat také přípravná služba justičních čekatelů, která byla realizována podle zákona o soudech a soudcích přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a doba výkonu funkce asistenta soudce, pokud asistent soudce vykonal úspěšně odbornou justiční zkoušku přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a v posledních 5 letech před nabytím účinnosti tohoto zákona vykonával funkci asistenta soudce alespoň 1 rok. Ustanovení o odborné přípravě se přiměřeně použijí pro přípravnou službu justičního kandidáta (v souvislosti s výběrovým řízením). Zejména se bude jednat o ustanovení o době přípravy a prodloužení této doby.

Zánik funkce místopředsedy soudu

V souvislosti s navázáním doby trvání funkce místopředsedy soudu na funkční období předsedy soudu se zavádí pravidlo, že toto navázání platí až pro místopředsedy jmenované do funkce po nabytí účinnosti tohoto zákona.

K části druhé (změna trestního řádu)

K bodu 1 (§ 2)

Navrhuje se vypustit část věty uvádějící, že samosoudce rozhoduje sám jen tam, kde to zákon výslovně stanoví. Obdobné pravidlo upravuje zákon o soudech a soudcích v § 31 ve vztahu ke krajským soudům (srov. odst. 1, podle něhož samosoudci rozhodují v případech stanovených zákony o řízení před soudy). Ve vztahu k okresním soudům v § 35 stanoví, že okresní soud rozhoduje v případech stanovených zákony o řízení před soudy v senátech; v ostatních případech rozhoduje samosoudcem. Taková úprava je postačující i pro trestní řízení. V nově navrženém § 14 upravujícím obsazení soudu pro účely trestního řízení je pak dostatečně jasně specifikováno, v jakých případech má rozhodovat senát a v jakých samosoudce.

K bodům 2, 7 a 8 (§ 14 a 314e)

V § 3 zákona o soudech a soudcích je jen obecně uvedeno, že v řízení před soudem rozhoduje senát nebo samosoudce, přičemž obsazení soudu stanoví zákony o řízení před soudy. I v řízení před krajskými soudy přitom podle § 31 odst. 1 zákona o soudech a soudcích mohou rozhodovat samosoudci, a to v případech, ve kterých tak zákony o řízení před soudy stanoví, jinak rozhodují senáty složené z předsedy senátu a dvou přísedících.

Navržené ustanovení využívá tohoto odkazu a souhrnně pro účely trestního řízení vymezuje, v jakých případech má rozhodovat senát a v jakých samosoudce.

Tato otázka byla poměrně důkladně diskutována v souvislosti s přípravou nového trestního řádu, přičemž byly predestřeny různé možné varianty, počínaje prakticky převzetím současného stavu (s korekcí v tom směru, že samosoudce bude rozhodovat o všech přečinech a nikoli jen o těch s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující 5 let) až po úplnou revizi stávajícího stavu v podobě úplného zrušení institutu přísedících. Z odborné diskuse vykryštovala varianta zachovat účast laického prvku na rozhodování se současným

výrazným zúžením okruhu senátních věcí. Navržená úprava tak navazuje na výsledky proběhlé odborné diskuse.

Skutečnost, zda bude konat řízení samosoudce anebo senát, bude záviset na tom, zda půjde o přečin a zločin, který není zvlášť závažným zločinem (příslušnost samosoudce), anebo o zvlášť závažný zločin (příslušnost senátu). Tato úprava je navíc doplněna konkrétním výčtem dalších trestných činů, o nichž by měl soud rozhodovat v senátu, ačkoliv nejde o zvlášť závažné zločiny. Jde o doplnění tří trestných činů podle příslušných ustanovení, jejichž nezařazení do okruhu trestných činů, o nichž rozhoduje senát, by mohlo činit v praxi potíže v případě potřeby překvalifikovat je po provedeném dokazování na jiný závažnější trestný čin, k jehož projednání je příslušný senát. Zvlášť závažné majetkové a hospodářské zločiny se navrhuje ponechat v samosoudcovské agendě.

Takové odlišení bude platit nejen v případě řízení před okresním soudem, ale i v řízení před krajským soudem jako soudem 1. stupně, neboť není věcného důvodu, aby i v řízení před krajským soudem o relativně méně závažných trestných činech (alespoň s ohledem na jejich trestní sazbu) nemohl rozhodovat samosoudce. Ostatně takových případů není mnoho, příslušnost krajských soudů je u přečinů stanovena výjimečně zejména z důvodu právní náročnosti.

V řízení před krajským soudem je třeba navíc ještě odlišit, zda jde o rozhodování v trestní věci jako soudu 1. nebo 2. stupně, podle toho se odlišuje složení senátu (srov. § 31 odst. 2 zákona o soudech a soudcích).

Podle navrhované úpravy se senátní rozhodování uplatní jen v řízení o zvlášť závažných zločinech, tj. úmyslných trestných činech s horní hranicí trestní sazby trestu odnětí svobody ve výši nejméně 10 let, které jsou uvedeny v jiných hlavách, než jsou hlavy V a VI zvláštní části trestního zákoníku (hospodářské a majetkové trestné činy).

Trestní zákoník obsahuje řadu zločinů, které mají trestní sazbu trestu odnětí svobody v rozpětí 2 až 8 let (zejm. majetkové trestné činy jako např. krádež podle § 205 odst. 4 tr. zák., zpronevěra podle § 206 odst. 4 tr. zák., podvod podle § 209 odst. 4 tr. zák., jakož i další trestné činy v jiných hlavách trestního zákoníku, např. v ust. § 279 odst. 4 tr. zák. nebo § 280 odst. 1 a 2 tr. zák.), o nich by nově rozhodoval samosoudce. Rozhodování v senátu tak bude omezeno na skupinu nejzávažnějších trestných činů, mezi nimiž zůstávají především násilné trestné činy (např. loupež podle § 173 tr. zák. ve všech variantách, znásilnění podle § 185

odst. 2 a vyšších tr. zák., vražda, zabití a úmyslné těžké ublížení na zdraví ve všech variantách, ublížení na zdraví jen tehdy, je-li zároveň z nedbalosti způsobena smrt – § 146 odst. 4 tr. zák.). U řady ustanovení postihujících nejzávažnější trestné činy v tomto směru vůbec k žádnému posunu oproti dosavadní praxi nedochází – např. u vraždy, zabití, loupeže, znásilnění, až na ojedinělé výjimky také u trestných činů proti lidskosti, proti míru a válečných trestných činů (výjimkou jsou § 410 odst. 3 tr. zák., § 415 odst. 1 tr. zák. a 416 odst. 2 tr. zák. s horní hranicí trestní sazby 8 let, kde dochází v důsledku uvedené změny k přesunu ze senátní na samosoudcovskou věc, jinak naprosto převažuje senátní rozhodování).

Pro názornost se uvádí výčet zvlášť závažných zločinů, o nichž by rozhodoval senát¹³: § 140, § 141, § 144/3, § 146/4, § 149/3,4, § 152/3,4, § 156/3,4, § 159/2-4, § 160/3,4, § 164/3,4, § 166/3,4, § 167/4, § 168, § 169/3, § 170/2,3, § 171/4, § 172/3,4, § 173, § 174, § 175/3,4, § 182/6, § 185/2-4, § 186/5,6, § 187/2-4, § 189/3,4, § 195/4, § 198/3, § 199/3, § 200/3, § 272/2,3, § 280/3, § 281/2,3, § 282, § 283/2-4, § 286/2, § 288/4, § 290, § 292, § 297/4 (při úmyslném zavinění v základní skutkové podstatě), § 309, § 310, § 311, § 312, § 314, § 315, § 316/3,4, § 317/3, § 319, § 320, § 321/2, § 323/3,4, § 325/3,4, § 329/2,3, § 331/3,4, § 335/2,3, § 339/2,3, § 340/4, § 344/2,3, § 345/4, § 346/3, § 347/3, § 348/3, § 360/1 (je-li opilství zvlášť závažným zločinem), § 361, § 369/2, § 375/2,3, § 377/2,3, § 381/2,3, § 382/4, § 383/3,4, § 384/2, § 386/2,3, § 388/2, § 389/2,3, § 391/2,3, § 392/2, § 393/4, § 394, § 395, § 396, § 397 (při úmyslném zavinění), § 398/4, § 400, § 401, § 402, § 403/2, § 405a, § 406, § 407/2, § 409, § 411, § 412, § 413, § 414, § 415/3.

Pokud by nebyly vyloučeny zvlášť závažné zločiny uvedené v hlavě V a VI zvláštní části trestního zákoníku, šlo by též o trestné činy podle: § 205/5, § 206/5, § 209/5, § 210/6, § 211/6, § 212/6, § 213/5, § 233/3,4, § 234/4,5, § 237/3, § 240/3, § 250/3, § 252/3, § 255/4, § 256/4, § 257/3, § 258/3, § 260/5, § 265/2, § 266/3, § 271/3.

Navržená úprava vychází jednak z potřeby vyhovět volání aplikační praxe po podstatném omezení účasti laického prvku na co nejmenší množství případů, jednak z potřeby vyhovět určitému tlaku mezinárodních společenství a veřejnosti na zachování účasti laického prvku na rozhodování. Jde tak o určitý kompromis, sice nebude zcela zrušena účast laického prvku na soudním rozhodování, ale bude výrazně omezena, a to jak v řízení před okresními soudy, tak i před krajskými soudy jako soudy 1. stupně.

¹³ Odkaz je na příslušné ustanovení trestního zákoníku, před lomítkem jde o paragrafy, za lomítkem o odstavce, chybí-li lomítko, jde o zvlášť závažný zločin podle všech variant daného ustanovení.

Důvodem pro to, aby o všech trestných činech uvedených v hlavě V a VI zvláštní části trestního zákoníku rozhodoval pouze samosoudce (nejde-li o společné řízení o dalších trestných činech, k jejichž rozhodování je příslušný senát), je vysoká odborná náročnost projednávaných otázek, o nichž laik mnohdy nemůže kvalifikovaně rozhodnout, a to ani v otázkách skutkových, ani právních, nejde-li zrovna o laika s ekonomickým či právním vzděláním. Pokud jsou dodržována v soudní praxi pravidla o zákonném soudci, která se mají podle rozhodnutí Ústavního soudu vztahovat i na přisedící, jež tak mají být předem jasné určení rozvrhem práce, nesmí si stejně předseda senátu vybrat vhodného přisedícího pro danou konkrétní kauzu. V takovém případě ztrácí senátní rozhodování v případech závažné hospodářské a majetkové kriminality význam, neboť jde velmi často o přisedící bez jakýchkoliv odborných znalostí, kteří jsou pak zcela pod vlivem předsedy senátu a ve skutečnosti vůbec nerozhodují. Naopak funkční se může jevit být senátní rozhodování s laickým prvkem o zvláště závažných zločinech uvedených v jiných hlavách zvláštní části trestního zákoníku, zejm. u násilné kriminality z hlavy I a II, mravnostní kriminality z hlavy III, jakož i trestných činů uvedených v hlavách IX a X, případně dalších, u kterých je dán zájem na laické kontrole státní moci, neboť s pohledem na povahu skutku může mít laický prvek význam. Právě u tohoto typu trestné činnosti se obvykle demonstruje důvodnost účasti laického prvku na soudním rozhodování, a to i v demokratických společnostech.

V odstavci 3 se reaguje na novou úpravu u trestního příkazu obsaženou ve sněmovním tisku 466, podle níž se umožňuje, aby trestním příkazem uložil samosoudce i souhrnný a společný trest, a to i když předchozí trest byl uložen senátem (tato změna se pak formálně promítá i do § 314e odst. 6 a 7).

K bodům 3 a 4 (§ 159 a 167)

S ohledem na podstatné rozšíření okruhu věcí projednávaných samosoudcem je třeba upravit ustanovení o lhůtách pro skončení prověřování a vyšetřování tak, aby nedošlo k věcnému posunu oproti stávající právní úpravě a okruh případů, pro které jsou jednotlivé délky lhůt nastaveny, zůstal shodný.

K bodu 5 (§ 314a)

V navržené úpravě se vychází ze znění předmětného ustanovení obsaženého ve sněmovním tisku č. 466.

Odstavce 1 a 2 se navrhuje bez náhrady zrušit, neboť tato materie je nově upravena komplexně v navrženém § 13a.

K bodu 6 (§ 314e)

Vzhledem k podstatnému rozšíření okruhu věcí, ve kterých bude rozhodovat samosoudce, je třeba omezit okruh případů, v nichž může samosoudce rozhodnout trestním příkazem. Ve shodě se závěry prací rekodifikační skupiny se navrhuje se tento okruh trestních věcí navázat na veškeré přečiny (z podstaty věci využití trestního příkazu bude limitováno výčtem sankcí, které lze takto uložit). Trestní příkaz přitom může vydat i samosoudce u krajského soudu (srov. § 14).

K přechodnému ustanovení

Obsazení soudu v řízení, jejichž projednávání před soudem započalo před nabytím účinnosti tohoto zákona, se nemění. Tj. senátní věci, ve kterých byla podána obžaloba nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a které po nabytí účinnosti tohoto zákona by již nově posuzoval samosoudce, bude i nadále rozhodovat senát.

K části třetí (změna občanského soudního řádu)

V souvislosti s novelou zákona o soudech a soudcích dochází k promítnutí změn legislativně technické povahy.

K části čtvrté (změna zákona, kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky)

V souvislosti s novelou zákona o soudech a soudcích dochází k promítnutí změn legislativně technické povahy.

K části páté (změna notářského řádu)

V souvislosti s novelou zákona o soudech a soudcích dochází k promítnutí změn legislativně technické povahy.

K části šesté (změna zákona o státním zastupitelství)

V souvislosti s novelou zákona o soudech a soudcích dochází k promítnutí změn legislativně technické povahy.

K části sedmé (změna zákona o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu)

V souvislosti s novelou zákona o soudech a soudcích dochází k promítnutí změn legislativně technické povahy.

K části osmé (změna exekučního řádu)

V souvislosti s novelou zákona o soudech a soudcích dochází k promítnutí změn legislativně technické povahy.

K části deváté (změna soudního řádu správního)

V souvislosti s novelou zákona o soudech a soudcích dochází k promítnutí změn legislativně technické povahy.

K části desáté (změna zákona o státní službě)

V souvislosti s novelou zákona o soudech a soudcích dochází k promítnutí změn legislativně technické povahy.

V Praze dne 8. října 2019

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.

Ministryně spravedlnosti:

Mgr. Marie Benešová v. r.